

KERKENBELEIDSP
PLAN
stad Lier
2026-2031

26/05/2025

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	5
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	6
2. FICHE PER KERKGEBOUW	7
2.1. HEILIGE FAMILIE (Berlaarsesteenweg 85)	8
2.1.1. Identificatie	8
2.1.2. Beschrijving	9
2.1.3. Bouwfysische toestand	12
2.1.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	12
2.1.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	12
2.2. HEILIG HART (Antwerpsesteenweg 78)	14
2.2.1. Identificatie	14
2.2.2. Beschrijving	15
2.2.3. Bouwfysische toestand	17
2.2.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	17
2.2.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	18
2.3. HEILIG KRUIS (Renaat Veremansplein 2)	19
2.3.1. Identificatie	19
2.3.2. Beschrijving	20
2.3.3. Bouwfysische toestand	21
2.3.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	22
2.3.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	22
2.4. ONZE LIEVE VROUW ONBEVLEKT (Mechelsesteenweg 233)	23
2.4.1. Identificatie	23
2.4.2. Beschrijving	24
2.4.3. Bouwfysische toestand	26

2.4.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	26
2.4.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	26
2.5.	SINT-GUMMARUSKERK (Kardinaal Mercierplein z/n)	27
2.5.1.	Identificatie	27
2.5.2.	Beschrijving	28
2.5.3.	Bouwfysische toestand	36
2.5.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	36
2.5.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	37
2.6.	SINT-PIETERSKAPEL (Heilige-Geeststraat 9)	39
2.6.1.	Identificatie	39
2.6.2.	Beschrijving	40
2.6.3.	Bouwfysische toestand	41
2.6.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	42
2.6.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	42
2.7.	SINT-JACOBSKAPEL (Grote Markt 60)	43
2.7.1.	Identificatie	43
2.7.2.	Beschrijving	44
2.7.3.	Bouwfysische toestand	45
2.7.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	45
2.7.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	45
2.8.	SINT-MARGARITAKERK (Oud-Kerkhof 9)	46
2.8.1.	Identificatie	46
2.8.2.	Beschrijving	47
2.8.3.	Bouwfysische toestand	51
2.8.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	51
2.8.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	51
2.9.	SINT-JAN EVANGELIST (Koningsplein z/n)	52

2.9.1.	Identificatie	52
2.9.2.	Beschrijving	53
2.9.3.	Bouwfysische toestand	55
2.9.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	55
2.9.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	56
2.10.	SINT-JOZEF EN BERNARDUSKERK (Lispersteenweg 275)	57
2.10.1.	Identificatie	57
2.10.2.	Beschrijving	58
2.10.3.	Bouwfysische toestand	60
2.10.4.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	60
2.10.5.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	60
3.	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	62
3.1.	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	62
3.2.	Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	68
	BESLUIT.....	70
	Bijlage 1: Toekomstvisie Pastorale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs.....	71
	Bijlage 2: advies Kerkfabriek Sint-Gummarus	79
	Bijlage 3: advies kerkfabriek Heilig Hart.....	80

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Lier:

- Kerk Heilige Familie, Berlaarsesteenweg 85, 2500 Lier.
- Kerk Heilig Hart, Antwerpsesteenweg 78, 2500 Lier.
- Kerk Heilig Kruis, Renaat Veremansplein 2, 2500 Lier.
- Kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt, Mechelsesteenweg 233, 2500 Lier.
- Kerk Sint-Gummarus, Kardinaal Mercierplein z/n, 2500 Lier.
- Sint-Pieterkapel, Heilige-Geeststraat 9, 2500 Lier.
- Sint-Jacobskapel, Grote Markt 60, 2500 Lier.
- Kerk Sint-Margarita (Begijnhofkerk), Oud-Kerkhof, 2500 Lier.
- Kerk Sint-Jan Evangelist, Koningsplein z/n, 2500 Lier, Koningshooikt.
- Kerk Sint-Jozef en -Bernarduskerk, Lispersteenweg 275, 2500 Lier.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de stad Lier, de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs, het centraal kerkbestuur Lier & Koningshooikt en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

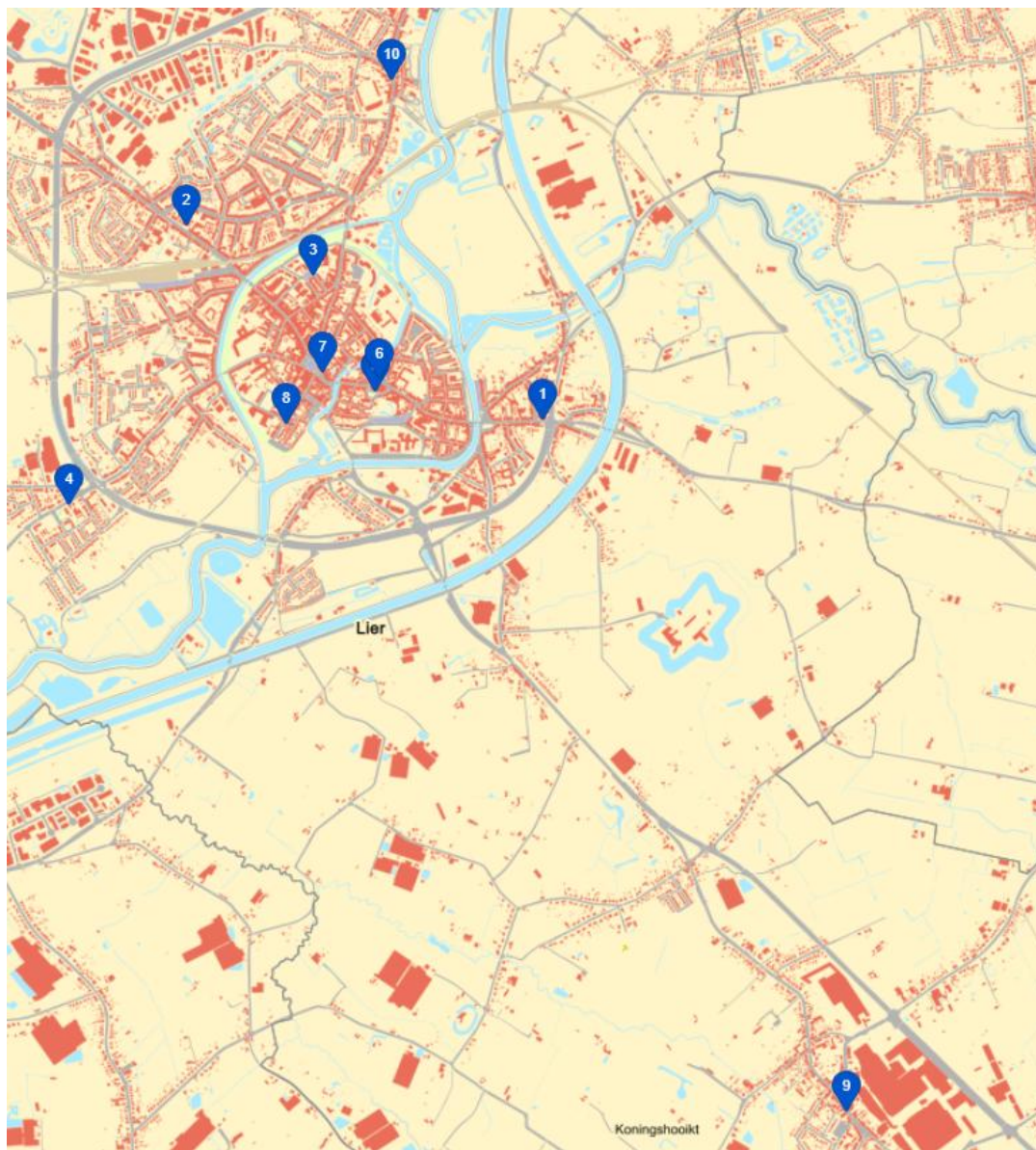
- door de bisschop van Antwerpen op
- door de gemeenteraad van stad Lier op 26/05/2025.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. Kerk Heilige Familie, Berlaarsesteenweg 85, 2500 Lier.
2. Kerk Heilig Hart, Antwerpsesteenweg 78, 2500 Lier.
3. Kerk Heilig Kruis, Renaat Veremansplein 2, 2500 Lier.
4. Kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt, Mechelsesteenweg 233, 2500 Lier.
5. Kerk Sint-Gummarus, Kardinaal Mercierplein z/n, 2500 Lier.
6. Sint-Pieterkapel, Heilige-Geeststraat 9, 2500 Lier.
7. Sint-Jacobskapel, Grote Markt 60, 2500 Lier.
8. Kerk Sint-Margarita (Begijnhofkerk), Oud-Kerkhof 9, 2500 Lier.
9. Kerk Sint-Jan Evangelist, Koningsplein z/n, 2500 Lier, Koningshooikt.
10. Kerk Sint-Jozef en -Bernarduskerk, Lispersteenweg 275, 2500 Lier.

De zetel van de Pastorale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs is sinds de oprichting in 2018 gevestigd in het Hof van Denemarken, pastorie Sint-Gummarus, Kardinaal Mercierplein 8 te 2500 Lier.

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. HEILIGE FAMILIE (Berlaarsesteenweg 85)

© J. Flour

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilige Familie

Geografische ligging

- Berlaarsesteenweg 85, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Heilige Familie

Eigenaar:

De kerk, de pastorie en de tuin zijn eigendom van de stad Lier. Zij treedt op als bouwheer bij werkzaamheden en als opdrachtgever van dit beheersplan. De kerkfabriek staat in voor het onderhoud van het kerkgebouw en ziet erop toe dat de eredienst kan doorgaan. Zij staat ook in voor het onderhoud van de ruimten in de pastorie die door hen in gebruik zijn.

Bescherming(en)/vastgesteld:

- Beschermd als monument "Parochiekerk Heilige Familie" sinds 18/06/2009.
- Gelegen binnen beschermd stadsgezicht "Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin" sinds 18/06/2009.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Heilige Familie" sinds 29/03/2019.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Historiek

De parochie van de Heilige Familie ontstond pas in 1901, als gevolg van een verdere uitbreiding van de stad buiten de historische kern. De eerste kerkdiensten hield de parochie in de Sint-Pieterskapel. De kerkfabriek gaf aan Edward Careels (1857-1933), provinciaal architect van het arrondissement Mechelen, de opdracht voor het ontwerpen van een kerk met bijhorende pastorie. De kerk, opgetrokken in een neogotische stijl, werd opgericht in 1902-1904. De opstand van de kerk, namelijk een driebeukige hallenkerk met kruisribgewelven, is volgens T. Coomans een uitzondering binnen het gegeven van de neogotische kerkenbouw. Ze werd opgetrokken uit witte hardsteen van de steengroeven van Montauban (Luxemburg), een materiaal dat het oeuvre van Careels typeert. De pastorie werd in 1906 gerealiseerd en vormt samen met de kerk een harmonisch geheel.

De kerk en de pastorie werden zowel in de Eerste als de Tweede Wereldoorlog ernstig beschadigd. De herstellingswerken aan de kerk en de heropbouw van de uitgebrande pastorie werden uitgevoerd in 1942.

Beschrijving

De georiënteerde, neogotische driebeukige hallenkerk van acht traveeën is voorzien van een vijfzijdige koorsluiting en een aangebouwde toren tegen de zuidgevel, opgetrokken uit natuursteen en voorzien van een leien bedaking. De toegang bevindt zich in de westelijke puntgevel; het betreft een korfboogdeur voorafgegaan door een steektrap onder een bekronend spitsboogvenster in een geprofileerde omlijsting en in de top een oculus met drielobmotief. Aan de linkerzijde bevindt zich een doopkapel van een rechte travee met een driezijdige sluiting.

De middenbeuk is voorzien van een zadeldak met aansluitende zijbeuken uitgewerkt als kapellen met topgevels en afgewolfde zadeldakjes, van elkaar gescheiden door versneden steunberen. De traveeën van het schip zijn onderaan breder uitgebouwd

onder lessenaarsdakjes (cfr. de ingebouwde biechtstoelen). De spitsboogvensters zijn uitgewerkt met variërend maaswerk.

De opmerkelijke plaatsing van de toren tegen de zuidgevel is een gegeven dat Careels hernam voor de bouw van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Bonheiden. Het betreft een vierkante toren van vier geledingen onder ingesnoerde naaldspits met markerende kordons, boogfries en spitsbogige galmgaten. Aan de straatzijde bevindt zich een korfboogdeur onder een gebeeldhouwd paneel met afbeelding van de Heilige Familie, een halfronde traptoren ten westen en ten oosten een rechthoekige sacristie onder schilddak met spitsboogvormige ingangsportiek en korfboogdeur.

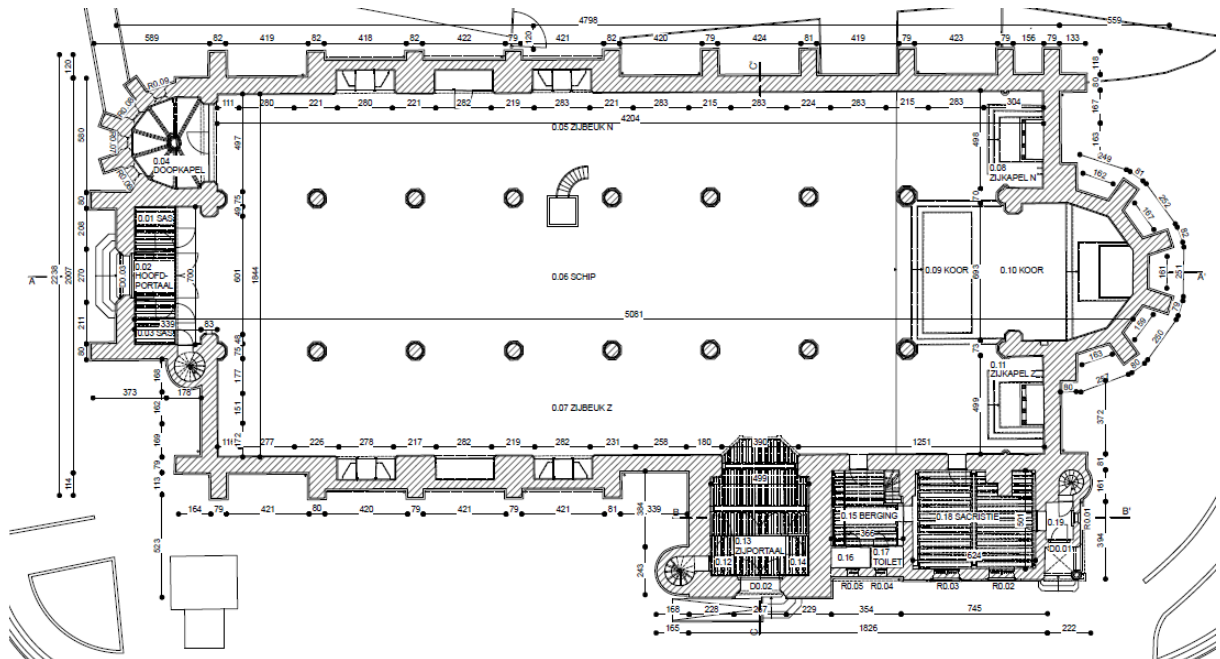
Interieur

In het interieur, eveneens van natuursteen, worden de beuken gescheiden door een spitsboogarcade van natuurstenen zuilen van Euvillesteen, op achzijdige basis met koolbladkapiteel naar Brabantse traditie. De overdekking gebeurt met bakstenen kruisribgewelven met natuurstenen ribben en gordelbogen. De gewelfribben van de zijbeuken komen neer op sobere consoles, in het koor op colonetten rustend op engelenkopconsoles. In de zijbeuken bevinden zich brede segmentboognissen met ingebouwde biechtstoelen. De eenvoudige spitsboogvensters zijn uitgewerkt met variërend neogotisch maaswerk, in het koor met figuratieve glas-in-loodramen met taferelen uit het leven van Christus, in 1948 gerestaureerd door Oscar Calders. De muren van het koor en de zijkapellen zijn beschilderd met rode en roze imitatiegordijnen met florale motieven, gezaaide (Christus)monogrammen en Christussymbolen zoals het lam met vaandel waarop een kruismotief. Het schip heeft een zwart-witte tegelvloer, in het koor ligt een mozaïekvloer met een later verhoog van drie treden als basis voor het centrale altaar volgens de nieuwe liturgie. De doopkapel is uitgerust met een ijzeren afsluithek.

Mobilair

- Polychrome heiligenbeelden onder meer beeld van Heilige Augustinus door J. Van der Wee.
- Kruisweg van gedreven koper door Aloïs Hubertus Haan
- Koperen deksel van de doopvont van Aloïs Hubertus Haan
- Het hoofdaltaar in Euvillesteen heeft een retabel met reliëfs in gedreven koperwerk met taferelen uit het leven van de Heilige Familie.
- Koperen lichtarmaturen in koor en zijkoren.
- Orgel van 1952 door G. D'Hondt ingebouwd in zuidgevel (torentravee).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Voorzieningen

De kerk heeft een oppervlakte van ca. 1050m². De vrije hoogte bedraagt ongeveer 15 meter. In maximale bezetting kan de kerk 450 personen huisvesten.

Voorzieningen

Sanitair	Er is één toilet (berging/sacristie)
Verwarming	Mazout (op termijn te vernieuwen)
Verlichting	LED
Keukenvoorzieningen	Er is geen keuken aanwezig. In de berging is enkel een spoelbak.
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	De kerk is beperkt rolstoeltoegankelijk langs een helling ingang kant Berlaarsesteenweg
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.1.3. Bouwfysische toestand

De laatste bouwkundige inspectie door Monumentenwacht provincie Antwerpen vond plaats op 18 maart 2025. De kerk is over het algemeen in goede staat. Bij een eerdere restauratie werden het dak en de elektriciteit volledig vernieuwd. De niet-gerestaureerde ramen vertonen echter veel schade en vormen een aanzienlijk risico op verdere problemen. Deze ramen moeten dringend gerestaureerd worden. Er zijn al verschillende lokale lekkages met schade tot gevolg.

Eerder werd een restauratiedossier opgesteld voor de glasramen, monelen en een aantal interieur- en dakwerken. Het bijbehorende budget werd echter in 2023 geschrapt. Het uitstellen van deze werken zorgt ervoor dat de schade aan de glasramen en monelen toeneemt. Daarnaast ontstaan er steeds nieuwe vochtplekken op de muren en komt er pleister en gruis naar beneden.

2.1.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk en de pastorie maken deel uit van een beschermd stadsgezicht en vormen een waardevol ensemble nabij de ring. De toren heeft een verlicht uurwerk en kerkklokken. Langs de Berlaarsesteenweg zijn er verschillende parkeerplaatsen voor de kerk. De pastorie en -tuin worden gebruikt door de buitenschoolse opvang. Naast de kerk ligt de vrije basisschool Heilige Familie, met de speelplaats grenzend aan de noordzijde van de kerk. Het recent heraangelegde voorplein dient als wachtzone voor ouders die hun kinderen van school of opvang komen halen, met boom- en plantvlakken en bankjes.

De kerk is goed bereikbaar met het openbaar vervoer: diverse buslijnen stoppen bij de Veemarkt, op wandelafstand. De kerk is ook gemakkelijk bereikbaar per fiets en ligt langs de drukke Kesselsesteenweg.

2.1.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk heeft vier actieve leken-voorgangers. Er is wekelijks een viering, maar het aantal gelovigen is beperkt. Op hoogdagen kunnen er 100 tot 300 aanwezigen zijn. Dopen worden niet meer in de kerk gehouden en kerkelijke huwelijken zijn zeldzaam. Af en toe vindt er een begrafenis plaats.

De parochie heeft een levendig parochieteam. Naast erediensten wordt de kerk ook voor andere activiteiten gebruikt. Om de 14 dagen is er een koorrepetitie en eens in de twee jaar een optreden. De nabijgelegen school gebruikt de kerk voor schoolvieringen en feesten. Tot 2024 was de kerk het decor voor een bijzondere kerststal, gemaakt door F. Van Bosstraeten, maar deze verhuisde naar het stadhuis.

Het verenigingsleven is beperkt, maar er is een opleving dankzij het Buurtival, waaraan de kerk zowel in 2024 als 2025 deelnam.

In 2020 voerde Studio Open Kerken, onder begeleiding van het Projectbureau Herbestemming Kerken, een haalbaarheids- en bestemmingsstudie uit. Daarbij werd het behoud van de kerk voor de eredienst als uitgangspunt genomen, met een belangrijke nevenbestemming. In de plannen bleef de ruimte in het koor voor erediensten (in een verkleinde kerk). De rest van het schip werd voorgesteld als multifunctionele ruimte, met de zijbeuken als 'box-in-box' ruimtes. Om verbinding te maken met de pastorietaan werden extra muuropeningen in de tuingevel voorgesteld.

2.2. HEILIG HART (Antwerpsesteenweg 78)

© J. Flour

2.2.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilig Hart

Geografische ligging

- Antwerpsesteenweg 78, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Heilig Hart

Eigenaar:

De kerk is eigendom van de kerkfabriek Heilig Hart.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument "Parochiekerk Heilig Hart" sinds 24/10/1995.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Heilig Hart" sinds 29/03/2019.

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De parochiekerk Heilig hart is een moderne zaalkerk met transeptachtige uitbouwen onder platte daken, opgetrokken uit baksteen, in 1938-1939, naar ontwerp van F. Van Reeth.

De parochie Heilig Hart werd in 1901 opgericht, als gevolg van de uitbreiding van de stad buiten de historische kern die zich vooral vanaf het begin van de 20ste eeuw deed voelen. Voor de erediensten werd er een tijdelijke, houten noodkerk gebouwd op de hoek van de Boomlaarstraat en de Vaartlaan (huidige baron Opsomerlaan).

De bouw van een nieuwe kerk komt er onder impuls van Gustaaf De Wit, die in 1936 als pastoor van Heilig Hart wordt aangesteld. Hij was een vooruitstrevend en kunstminnend priester. Hij stelde de Antwerpenaar Flor Van Reeth aan als architect. Samen met Felix Timmermans en Ernest Van der Hallen was hij één van de boegbeelden van de zgn. Pelgrimbeweging. Deze stroming was ontstaan in het Lierse begijnhof en streefde naar een vernieuwing van de christelijke kunst en een heropleving van de spirituele en religieuze waarden.

De kerk werd gebouwd tussen 1938 en 1939 en werd op 17 augustus 1939 ingewijd. De kerk Heilig Hart was zeer vooruitstrevend voor een tijd dat voor de kerkenbouw vaak nog werd teruggerepen naar neostijlen. Flor Van Reeth ontwierp een totaalkunstwerk van architectuur, gebrandschilderde glas-in-loodramen en beeldhouwwerk. Het werd een sobere kerk, waarin de aandacht automatisch naar het altaar geleid wordt dankzij het gebruik van strenge lijnen en gekleurde lichtovergangen. Het licht in de kerk wordt getemperd en hoe dichter bij het hoogkoor, hoe lichter het wordt.

Het zeer intimistische karakter van de kerk staat in contrast met een uitgesproken modernistisch uitzicht langs de buitenkant. Typerend zijn het interessant volumespel met verspringende rechthoekige gevelvlakken en volumes, typerend gebruik van gele baksteen met kenmerkende dudokvoeg en de integratie van kunst in de voorgevel ('De

Goede Herder' van Karel Aubroeck). De dominante horizontaliteit wordt onderbroken door de flankerende toren met monumentaal kruis.

In de periode 2010-2011 werd er een grondige buitenrestauratie uitgevoerd. Tien jaar later, in 2021-2022, volgde de restauratie van het interieur. Daarbij werd gestreefd om de kerk – naast haar functie voor de erediensten – ook in te zetten voor polyvalent gebruik (concerten, voorstellingen, expo's, ...).

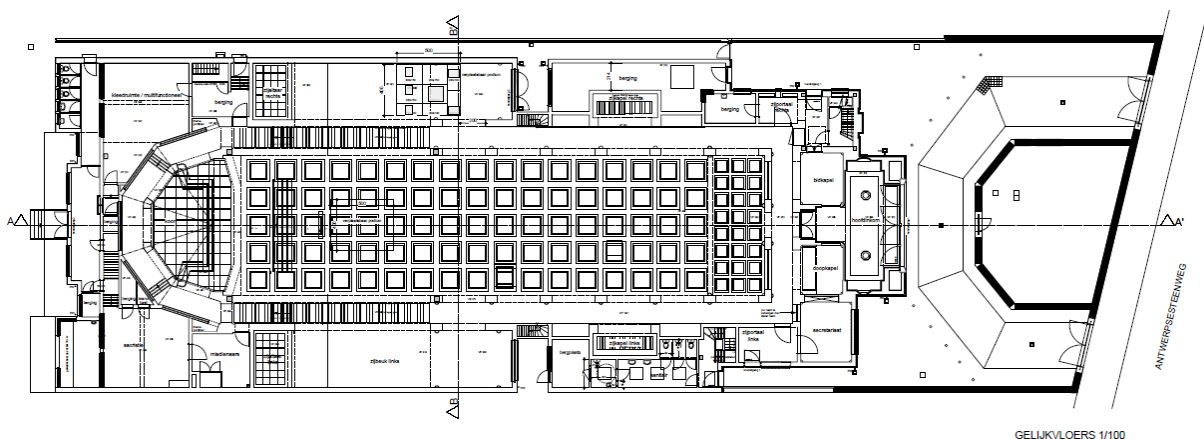
Interieur

De Heilig Hartkerk heeft een sober interieur met driebeukig schip en geometrisch lijnenspel. Dankzij dit doordacht lijnenspel en het gebruik van gekleurde lichtovergangen wordt de aandacht automatisch naar het altaar geleid. Het plafond heeft een vlakke overwelling met caissons. Het koor heeft een sterk verhoogde vloer.

Mobilair

- Elektrisch orgel.
- Glasramen van J. Huet (tweede of derde kwart van de 20ste eeuw).

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

De kerk is ongeveer 1.500m². De vrije hoogte bedraagt ca. 10m. Wanneer ook het ruime oksaal achteraan en de twee zij-oksalen worden gebruikt is er plaats voor ongeveer 600 personen.

Voorzieningen

Sanitair	Aanwezig (aanbouw links)
Verwarming	Liggende directgestookte warmteluchtgenerator

	Centrale verwarming gas
Verlichting	LED
Keukenvoorzieningen	Geen keuken aanwezig, enkel spoelbak
Audiosysteem	Kwaliteitsvolle en goedwerkende installatie aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Het gebouw is rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Inbraakalarm aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.2.3. Bouwfysische toestand

De laatste grote inspectie door Monumentenwacht vond plaats in 2020. In 2024 werden er twee kleinere interventies uitgevoerd vanwege vochtschade en enkele scheuren. In de periode 2010-2011 werd een grondige buitenrestauratie uitgevoerd, waarbij daken, gevels en toren werden aangepakt. Tien jaar later, in 2021-2022, volgde de restauratie van het interieur. Over het algemeen is de toestand van de kerk goed, op enkele kleinere gebreken na.

2.2.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is sinds 1995 een beschermd monument en de toren is een belangrijk herkenningspunt in de wijk, met werkende klokken.

De kerk ligt langs de drukke Antwerpsesteenweg, een belangrijke uitvalsweg van Lier die van het station naar Boechout en verder naar Antwerpen voert. De kerk is iets verder gelegen, met een semi-publiek voorpleintje, en doorbreekt het straatbeeld van aanééngesloten lintbebouwing uit de tweede helft van de negentiende en de twintigste eeuw, afgewisseld met enkele villa's en recentere appartementen. Rond de Antwerpsesteenweg ontstonden nieuwe wijken met zowel gesloten als open bebouwing, waardoor de H. Hartparochie de grootste van Lier is geworden.

De kerk is goed bereikbaar met openbaar vervoer, met bushaltes op wandelafstand en het treinstation op ongeveer 350 meter, bereikbaar via een voetgangerstunnel. Er is parkeerplaats beschikbaar in de Eeuwfeestlaan en langs de Antwerpsesteenweg.

Achter de kerk bevindt zich een parochiezaal met vergaderlokalen en een keuken, beheerd door een afzonderlijke vzw. Op grotere afstand is er een sporthal aan de Eeuwfeestlaan. In de buurt zijn twee scholen: de GO basisschool "Het Molentje" (Eeuwfeestlaan 190) en de vrije basisschool "Het Spoor" (Spoorweglei 6).

Op ongeveer 750 meter bevindt zich de grote Turkse moskee Molla Gürani Cammi (Donk 53-1) en vlakbij is de Islamitische Federatie van België – Afdeling Lier (Antwerpsesteenweg 42).

2.2.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De parochie kan rekenen op een aantal leken-voorgangers. Er is een winterkapel voor vieringen tijdens de koude maanden. De wekelijkse vieringen worden momenteel door een beperkt aantal gelovigen bijgewoond, deels door de demografische veranderingen in de wijk, met een groot aantal inwijkelingen van islamitische afkomst. Dopen worden er niet meer gevierd, maar de kerk wordt nog wel regelmatig gebruikt voor uitvaarten of sporadisch voor huwelijken. Door de restauratie van de Sint-Gummaruskerk worden grotere vieringen, zoals de eerste communie en het vormsel, tijdelijk in de H. Hartkerk gehouden.

Voor 2020 kon de kerk enkel voor erediensten gebruikt worden vanwege de gebrekkige elektrische installatie. Na de restauratie van het interieur onder leiding van de stad Lier is de kerk nu ook geschikt voor andere activiteiten, zoals concerten, voordrachten, culturele evenementen en tentoonstellingen. De uitstekende akoestiek van de kerk is hierbij een troef. Podiumacademie Lier maakt de komende jaren volop gebruik van de kerk voor repetities en uitvoeringen, naast opvoeringen van diverse ensembles uit heel Vlaanderen. Met de restauratie van de Jezüietenkerk (2025-2026) zal de kerk in die periode nog veelvuldig gebruikt worden door de Podiumacademie en zit de agenda tot 2026 al behoorlijk vol. De kerk is uitgerust met een verrijdbaar altaar om deze nevenbestemmingen mogelijk te maken en er is een klein vergaderzaaltje aanwezig.

De kerk wordt buiten de erediensten gebruikt voor koorrepetities en optredens van onder andere de Netezonen en het Vlaams Radiokoor. Het aantal activiteiten is echter nog beperkt. Door de restauratie van de Jezüietenkerk (2025-2026) zien we een sterke toename aan het aantal activiteiten en evenementen in de kerk. Als gevolg daarvan wordt verwacht dat het (neven)gebruik van de kerk in de komende jaren nog zal toenemen.

Sinds de restauratie maakt de kerk deel uit van het stedelijke gidsenparcours en wordt regelmatig bezocht door verschillende scholen binnen en buiten Lier. De voormalige doopkapel is omgevormd tot een museale ruimte en de bidkapel is ingericht als 'Open Kerk'. De kerk is de thuishaven voor de rijdende beiaard waarvan veelvuldig gebruik gemaakt wordt door binnen – en (vooral) buitenlandse studenten.

2.3. HEILIG KRUIS (Renaat Veremansplein 2)

© J. Flour

2.3.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilig Kruis

Geografische ligging

- Renaat Veremansplein 2, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Heilig Kruis

Eigenaar:

De kerk is eigendom van de kerkfabriek Heilig Kruis.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Heilig Kruis" sinds 29/03/2019.

2.3.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De kerk van Heilig Kruis is een neoromaanse, driebeukige bakstenen kerk onder zadeldak naar ontwerp van G. Careels en ingezegend in 1941.

De Heilig Kruisparochie is één van de jongste parochies van Lier. Ze werd op 15 juni 1938 opgericht als kapelanij om het zielenheil in Lier beter te organiseren; een groot deel van de stad hoorde nog onder de Sint-Gummarusparochie. De parochie bestond uit de Kartuizersvelden: een geheel van steegjes afgebakend door de Frederik Peltzerstraat, de Antwerpsestraat en de Kartuizersvest. Op 19 juli 1939 werd Joseph Peeters als kapelaan aangesteld en werd begonnen met de bouw van de kapel van het Heilig Kruis, de huidige parochiekerk. Dankzij de inspanningen van kapelaan Peeters werden er op het Heilig Kruis verenigingen opgericht en bloeide het christelijke leven binnen de kapelanij. Door deze inspanningen en de positieve evolutie werd de kapelanij van het Heilig Kruis sterk genoeg om als autonome parochie te fungeren. Op 25 november 1952 werd het een zelfstandige parochie en de opvolger van kapelaan Peeters, kapelaan Henri Stuyck werd vanaf 21 december 1952 pastoor.

De kerk van de parochie van het Heilig Kruis werd oorspronkelijk gebouwd als kapel. Het ontwerp werd in 1939 toevertrouwd aan Gustaaf Careels (1896-1975), provinciaal architect voor het arrondissement Mechelen in opvolging van zijn vader Edward Careels. Ondanks de oorlog kon de kerk tussen 1940-1941 gebouwd worden. Op 26 oktober 1941, wijdde Mgr. Van Cauwenbergh, hulpbisschop van Mechelen en geboren Lierenaar, de kapel.

Na de erkenning van Heilig Kruis als zelfstandige parochie werd de kapel van het Heilig Kruis een echte parochiekerk.

Recentelijk werd de vieringruimte nog helemaal vernieuwd: altaar, ambo, credenstafel, tabernakel, sedes van de voorganger, concelebranten en misdienaars vormen nu, in een moderne vormgeving, één geheel. Ook de geluidsinstallatie is helemaal vernieuwd.

Beschrijving

De neoromaanse kerk heeft een rechthoekige plattegrond met schip van zes traveeën onder een zadeldak met leien en een ingangstravee. Het halfronde koor bevindt zich ten noordwesten. Ernaast bevindt zich de sacristie. Een vierkante kerktoren met piramidedak is ten westen aangebouwd. De kerk is vrij sober uitgevoerd met rode baksteen en spaarzaam gebruik van natuursteen voor o.a. de dekstenen en lekdrempels.

De zuidgevel wordt gemarkeerd door het ingangsportaal met rondboogdeur met aan weerszijden een klein rondboograampje. Links van het portaal bevindt zich de ronde doopkapel; rechts een vijfzijdig torentje. Zeven hoge rondboogramen met gekleurd glas-in-lood bepalen de gevel. De zijgevels worden geritmeerd door versneden steunberen en geopend door (gekoppelde) rondboogramen met glas-in-lood.

Mobilair

- Johannes-orgel (1991), ter vervanging van het oude elektrisch orgel

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

De kerk heeft een oppervlakte van ongeveer 650m². De vrije hoogte is ongeveer 10m. Er is plaats voor een 400-tal personen.

Voorzieningen

Sanitair	Zowel in de kerk als in het parochiecentrum (hier ook toegankelijk voor rolstoelgebruikers)
Verwarming	Mazout
Verlichting	Wordt stelselmatig verled
Keukenvoorzieningen	In het naastgelegen parochiecentrum is een keuken aanwezig.
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Inbraakalarm aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.3.3. Bouwfysische toestand

De kerk verkeert in goede staat. De afgelopen jaren is het gebouw meerdere keren opgefrist en verbeterd. Het dak werd ongeveer 10 jaar geleden volledig vernieuwd, de glas-in-loodramen zijn nagekeken en hersteld, en de dakgoten zijn gereinigd en geschilderd. De kerkfabriek zorgt ervoor dat eventuele gebreken snel worden verholpen. In 2024 werden zowel de verwarming als het orgel vernieuwd.

2.3.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk ligt in het centrum van Lier. De toren heeft kerkklokken. Op de site is verder nog de pastorie (met inwonende pastoor) en het parochiecentrum (met een grote en een kleine zaal) aanwezig. De pastorie is eigendom van stad Lier, het parochiecentrum bezit de parochielokalen. De omgeving wordt gekarakteriseerd door de vele scholen in de buurt, waaronder GO BSBO 'Vestje', GO Atheneum Lier – Campus Anton Bergmann, het Vrij Technisch Instituut Lier en Kisp Volwassenenonderwijs. Verderop in de Lisperstraat ligt de basisschool van het Sint-Gummaruscollege. In de directe omgeving bevinden zich ook het postkantoor en de Liberale Mutualiteit.

De bebouwing in de omgeving bestaat voornamelijk uit appartementen (zoals Kruisbogenhof en Rederijkerslei) en rijwoningen die vaak dateren uit het einde van de 19e of het begin van de 20e eeuw. Ondanks de centrale ligging van de kerk is er veel groen in de directe omgeving. De kerk grenst aan de Lierse Vesten, en rondom de kerk en de nabijgelegen scholen is veel groen te vinden, evenals bij het postkantoor aan de Kruisbogenhofstraat.

De kerk is omgeven door parkeerplaatsen aan drie zijden (Rederijkerslei, Ernest Staaslei en Renaat Veremansplein) en er is een privéparking tussen de kerk en de pastorie. De kerk is goed bereikbaar met het openbaar vervoer, met bushaltes en met het treinstation op slechts 5 minuten lopen.

Aan de andere kant van de Vesten ligt de moskee Mescid-i Nur Cammi.

2.3.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Bij de oprichting van de parochiale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs in 2018 werd de Heilig-Kruiskerk als zondagskerk aangewezen. Elke zondag is er een eucharistieviering en het aantal gelovigen blijft het hele jaar door groot. De kerkgemeente groeit zelfs, met gelovigen uit andere parochies van de eenheid en nieuwe christenen (catechumenen). Wanneer er vijf zondag op een maand vallen worden er geen diensten in de andere kerken gehouden, zodat de gemeenschap in de Heilig-Kruiskerk verder kan groeien. Elke eerste zondag van de maand is er een jongerenviering, inclusief catechese vooraf en een ontmoeting in de parochiezaal daarna. De gezinsvieringen, voorbereid door jongeren, trekken veel gezinnen en jonge gelovigen aan. Ook de jaarlijkse Christus-Koningsviering van Chiro Heilig Hart en Chiro Sint-Gummarus vindt plaats in de Heilig-Kruiskerk. Iedere maand is er op zondagnamiddag een doopviering in de kerk. Daarnaast worden er begrafenissen gehouden en af en toe huwelijken.

De kerk heeft dankzij het houten tongewelf een uitstekende akoestiek. Af en toe worden er (religieuze) concerten en voordrachten georganiseerd.

2.4. ONZE LIEVE VROUW ONBEVLEKT **(Mechelsesteenweg 233)**

© J. Flour

2.4.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt

Geografische ligging

- Mechelsesteenweg 233, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Onze Lieve Vrouw Onbevlekt

Eigenaar:

De kerk is eigendom van de kerkfabriek Onze Lieve Vrouw Onbevlekt.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt" sinds 29/03/2019.

2.4.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De parochiekerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt is een driebeukige bakstenen kerk met neogotische en -romaanse elementen, opgetrokken in 1928 naar ontwerp van kanunnik Raymond Lemaire.

De kerk heeft een rechthoekige plattegrond met schip van zes traveeën en een ingangstravee. Het koor is tweeledig en heeft een vlakke sluiting. De kerktoren is aan de zuidkant ingebouwd. Deze toren is vierkantig en net onder de leien spits achtzijdig. De kerk is uitgevoerd in baksteen op een natuurstenen sokkel. Natuursteen is ook gebruikt voor o.a. de dekstenen en lekdrempels.

De noordgevel wordt gemarkeerd door het ingangsportaal met rondboogdeur met erboven drie oculi en links ervan een vijfzijdig traptorentje. Voor de muuropeningen werd gebruik gemaakt van zowel rode als gesinterde bakstenen ter decoratie. De middenbeuk met gekoppelde spitsboogvensters heeft een zadeldak gedekt met mechanische pannen. De smalle zijbeuken onder lessenaarsdaken worden geritmeerd door versneden steunberen en geopend door spitsboogvensters met gekleurd glas-in-lood.

Het interieur is bepleisterd. Het plafond bestaat uit houten spitstongewelven met gordelbogen van zwarte en gele baksteen gedragen door pijlers.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerk is ongeveer 580m². De vrij hoogte bedraagt ca. 13m. Er is plaats voor een 400-tal gelovigen.

Voorzieningen

Sanitair	Toilet in bijsacristie (nr 5)
Verwarming	Vloerverwarming op aardgas
Verlichting	Klassiek en LED, gasontladinglampen, dimbaar
Keukenvoorzieningen	neen
Audiosysteem	Vernieuwd 2025
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	volledig rolstoeltoegankelijk, tot aan altaar en toilet
Diefstal- en brandbeveiliging	Gemonitord systeem aanwezig
Bliksembeveiliging	aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.4.3. Bouwfysische toestand

Ongeveer 10 jaar geleden werd het kerkgebouw vernieuwd en voorzien van vloerverwarming. De kerk verkeert in uitstekende staat, wordt goed onderhouden en is volop in gebruik. Hiervoor (2007) werd reeds het dak geïsoleerd en de verlichting aangepast.

2.4.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt is niet beschermd als monument, maar wel erkend als bouwkundig erfgoed. Ze ligt aan de drukke Mechelsesteenweg, vlakbij het kruispunt met de ring, waardoor de kerk gemakkelijk met de auto te bereiken is. Naast en achter de kerk is een ruime parkeerplaats beschikbaar. Bushaltes van lijn 30 stoppen voor de kerk en de haltes van lijnen 35, 351 en 359 liggen op wandelafstand.

De pastorie, vlak bij de kerk, is verbouwd en wordt terug bewoond door een priester. Achter de kerk bevinden zich een grote parochiezaal met meerdere zalen en de vrije basisschool Pullaar. In de buurt zijn ook het kinderdagverblijf "De Elfjes" (Onze-Lieve-Vrouwestraat 11) en diverse grote winkels langs de ring.

Ondanks de drukke locatie is er rondom de kerk nog veel groen, zoals de militaire begraafplaats, Ringenhof, Anderstadt en de Beneden-Nete.

2.4.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De parochie heeft een aantal leken-voorgangers. De zondagsvieringen worden door een ruim aantal gelovigen (ongeveer een 60-tal) bezocht, met een piek van 250 op hoogdagen. Sporadisch worden er ook uitvaarten en huwelijken gehouden. De school maakt gebruik van de kerk voor haar schoolvieringen.

De kerk herbergt een Arnoutsorgel, dat in 2017 werd gerestaureerd en wordt beschouwd als een van de beste orgels van Lier. De kerk wordt gebruikt voor orgelconcerten door de Podiumacademie Lier en af en toe voor orgelconcerten en kooroptredens. Het koor heeft wekelijkse repetities. De parochie heeft verder een actief verenigingsleven.

2.5. SINT-GUMMARUSKERK (Kardinaal Mercierplein z/n)

© N. Moyaert

2.5.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Gummarus

Geografische ligging

- Kardinaal Mercierplein z/n, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Gummarus

Eigenaar:

De kerk is eigendom van de kerkfabriek Sint-Gummarus.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument "Parochiekerk Sint-Gummarus" sinds 20/02/1939.
- Gelegen binnen bufferzone UNESCO-werelderfgoed "Stadhuis van Lier met belfort" sinds 04/12/1999.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Sint-Gummarus" sinds 29/03/2019.

2.5.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De Sint-Gummaruskerk is een georiënteerde kruisbasiliek in Brabantse hooggotiek van 1378-1569/1624-25 en vormt één der gaafste voorbeelden van deze stijl, voornamelijk wat de binnenordonnantie betreft, met westtoren, drieledige opstand, zuilen, koolbladkapitelen, vierdelig kruisribgewelf. Ondanks de lange bouwperiode van circa 200 jaar geeft de kerk (op de toren na) zowel uit- als inwendig een indruk van stijleenheid te danken aan de hoofdontwerpers de familie Keldermans en verwante familie de Wagemakere. Een college van kanunniken was aan de kerk verbonden vanaf de 11de eeuw tot de afschaffing ervan op 23 december 1797. De hertogen van Brabant waren de beschermheren van kapittel en kerk en belangrijke weldoeners.

De kerk ontstond op het einde van de 10de-, begin van de 11de eeuw, vermoedelijk naar ontwerp van de heiligverklaring in 815 van Gummarus en als de opvang van het groeiende aantal bedevaarders en aangroeiende bevolking. De eerste kerk was toegewijd aan Sint-Jan de Doper, pas in het begin van de 13de eeuw werd ze toegewijd aan Sint-Gummarus. Archeologische opgravingen tijdens de lopende restauratie van de kerk legden de fundamenteen bloot van de oorspronkelijke romaanse kerk, waarschijnlijk een drieschepige kruisplattegrond met koor in het oosten en een mogelijke toren in het westen.

De bouw van de huidige toren startte in 1378 onder leiding van de Mechelaar Hendrik Mijs "uuten ankere". Rond 1424 werd de torentravee afgewerkt door Jan II Keldermans. In dezelfde periode startte deze bouwmeester ook de bouw van het schip (middenbeuk en zijbeuken). Bij werken, uitgevoerd tussen 1425-1443, werd de oude kerk stelselmatig afgebroken. In 1441 werd het schip voor eredienst in gebruik genomen. In 1443 nam Andries Keldermans de leiding der werken over, met plaatsing van het gewelf, gevolgd door daktimmer en dekken met schalies (afgewerkt in 1456). Het schip met uitzondering van buitenafwerking en stoffering werd voltooid in 1445.

In een volgende fase (1425-1460) werd het buitenportaal aan de toren aangebouwd, vermoedelijk omwille van verzakkingen. Dit gebeurde onder leiding van Jan II Keldermans. De toren werd bekroond met een houten torenspits.

In 1460 werd gestart met de bouw van de dwarsbeuk naar ontwerp van Jan Vander Heyden. Naar gelang dat de werken vorderden werd het oude transept afgebroken en zelfs gedeeltelijk over het oude gebouwd. De Sint-Katharinakapel werd gebouwd in 1462-63. De reeds bestaande Onze-Lieve-Vrouwekapel (ca. 1450) bleef behouden. In 1476 werd het transept voltooid en start de overwelling.

Tussen 1476 en 1515 werd vooral gewerkt aan het koor en het torenbelfort. De bedoeling was om eerst te starten met de kooromgang met kapellen om te eindigen in het hoogkoor. Het hoogkoor bleef tot 1512 dienst doen voor het kapittel; dat jaar werd het koor afgebroken. Rond 1476 startten de werken aan de zuidelijke kooromgang. In 1483 werd de kooromgang met zij- en koorkapellen aan de noordzijde ontworpen. In 1494 startten de voorbereidingen voor het hoogkoor. Drie jaar later was het voltooid en in 1519 werd het hoogaltaar samen met negen kapellen in de kooromgang gewijd.

Op dat ogenblik kan men de kerk als voltooid beschouwen. De afwerking (o.a. transept, plaatsing glas-in-loodramen, afwerking koor met plaatsing lichtbogen) gebeurde in de loop van de 16de eeuw. Het laatgotische portaal tegen de noordelijke dwarsbeuk kwam gedeeltelijk tot stand in 1577-1578, maar werd nooit voltooid. De kerkrekeningen maken melding van (herstellingen van) schade toegebracht tijdens de godsdiensttroebelen (o.a. het koordoksaal en de gebrandschilderde glasramen).

In 1609 verwoestte een brand na een blikseminslag de toren. Na een voorlopige afdekking volgde in 1616-1620 een definitief herstel. In de 17de eeuw werd verder gewerkt aan het interieur met de overwelving van het hoogkoor in 1624 en werken aan de daken, vensterharnassen en lichtbogen (1632-1642). De gevel van het zuidelijk transept werd afgewerkt met puntgevel en een beeld van Sint-Gummarus in 1636-37.

In 1702 werd de toren voor een tweede maal getroffen door brand veroorzaakt door bliksem. De toren werd verhoogd en zou een nieuwe bekroning in barokstijl krijgen. Aanvankelijk nog (tijdelijk) vlak afgedekt werd er in 1754 een achzijdige koepelbedaking naar ontwerp van architect Donckers geplaatst. De toren werd uitgerust met een nieuwe beiaard. In 1712 werd een springtrommelmechaniek geplaatst.

In 1786 wordt het kerkmeestersbureeltje (hoek zuidelijke zijbeuk en zuidelijk transept) herbouwd. De grote sacristie dateert uit het midden van de 19de eeuw.

In de loop van de 19de eeuw werd de toren grondig gerestaureerd met de bedoeling het uitzicht van vóór 1702 opnieuw te herstellen. Dit werd uiteindelijk niet gerealiseerd. De werken werden gestaakt in 1868 om tussen 1875-77 opnieuw te hervatten. Bij de werken werd wel het houtwerk aangepakt (gebinte, vloeren), de eerste achtkant grondig gerestaureerd met vervanging muurdelen, steunberen, vensteropeningen en dergelijke in Gobertangesteent en ornamenten van het portaal hersteld. Na brand in het kapittelhuis in 1832 werd een gedeelte van het metselwerk vernieuwd. De koorvloer werd in 1834 voorzien van marmeren tegels. In de loop van de tweede helft van de eeuw werden het gevelvenster van het noordelijk transept, zes vensters in het noordelijk transept en drie in de noordelijke koorkapellen gerestaureerd.

In 1892 startte een grondige restauratie naar ontwerp van J. Vinck van het koor, de Onze-Lieve-Vrouwekapel en -sacristie, het kapittelhuis en de bekroning van de onafgewerkte noordelijke transeptgevel. Alle verweerde en verdwenen ornamentale gedeelten werd zeer grondig hersteld ofwel geïnspireerd op getuigen ofwel - bij gebrek daaraan - naar voorbeeld van de Sint-Pieterskerk te Leuven.

Tijdens de oorlog liep de kerk schade op aan de toren, de bedaking, de gewelven en de Sint-Annakapel. Het was wachten tot de jaren '30 eer dit alles hersteld was. Vlak voor WOII startte de restauratie van de zuidzijde van de kerkcampagne naar ontwerp van J. Viérin: alle verweerde en verdwenen onderdelen van zuidelijk transept en gevels van hoge en lage zuidelijke beuken werden gerestaureerd; kraagstenen en baldakijnen van

beeldnissen werden vervangen en hersteld, maaswerk, bekroningen, borstweringen en gevelbekroning van transept vernieuwd. Aan de oostzijde van het transept werd een torentje opgetrokken. Deze werken startten in 1939 en waren beëindigd in 1942. Ook de oorlogsschade toegebracht in 1940 en 1944 werd in dezelfde periode hersteld. Tussen 1943 en 1950 werd ook het interieur opgefrist met het herschilderen van de gewelven, het verwijderen van pleister- en verflagen bij basissen en plinten en het herstellen van verweerde delen.

De restauratie van de noordzijde, ditmaal onder leiding van L. Viérin, volgde in de periode 1950-1952. Deze werken omvatten de grondige restauratie van hoge en lage noordelijke beuken, de westzijde van het noordelijk transept en twee noordelijke zijkapellen, het aanpassen van het dak en de westzijde van de doopkapel aan de stijl van het gebouw.

Tussen 1973 en 1979 werd de toren en het voorportaal gerestaureerd naar ontwerp van R. De Bruyn en J. Lauwers met onder meer de wijziging van de gevelbekroning van het voorportaal, het vervangen van verweerde steen, het aanvullen van ontbrekende delen, de herstelling van het uurwerk, het herdekking van daken en galmborden, de vernieuwing van de dakbekroning en torenkruis en het vernieuwing deuren en vensters. De vieringtoren werd tussen 1978 en eind 1979 aangepakt naar ontwerp van P. Verwilt.

De beiaard en het torenuurwerk werd tussen 2000 en 2004 gerestaureerd.

Beschrijving

De Sint-Gummaruskerk heeft een plattegrond met volledig ontwikkelde koorpartij. Onregelmatigheid in plattegrond vormen de ondiepe zijkapellen aan zuidelijke zijbeuk.

Ingebouwde westtoren met vierkant voorportaal, flankerende nevenruimten van twee traveeën. Driebeukig schip van zes traveeën, zuidelijke zijbeuk met rechthoekige zijkapellen. Noordelijke zijbeuk met twee rechthoekige kapellen (Sint-Katelijnekapel, heden bergruimte en Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Monserrat) in hoek met transept. Transept van drie traveeën, zuidelijk transept met rechthoekige kerkmeesterskamer, noordelijk transept met Onze-Lieve-Vrouwekapel met één rechte travee en zevenzijdige sluiting, palend aan kleine rechthoekige sacristie. Koor met kooromgang van drie rechte traveeën en zevenzijdige koorluiting. Rechthoekige zijkapellen, aan noordzijde doorgang verlenend naar rechthoekige kapittelkamer, aan zuidzijde verbonden met voorsacristie, rechthoekige sacristie van twee traveeën en de vierkante grote sacristie. Kooromgang met zeven polygonale straalkapellen.

Westtoren met vijf geledingen onder achzijdig koepeldak van 1754 met bekronende kleine uivormige spits en kruis (leien). Eerste drie vierkante geledingen (kraan- en horlogeolders) van 1378-circa 1424, met op elkaar gestelde steunberen, versierd met beeldnissen voorzien van gebeeldhouwde kraagstenen en baldakijnen en uitlopend op eenvoudige pinakels waartussen borstwering eveneens voorzien van pinakels.

Twee volgende achzijdige geledingen met klokkenhuis, werkzolder, trommelkamer en koperen zolder. Eerste laatgotische geleding van circa 1616, met op hoeken sierlijk uitgewerkte steunberen eindigend op pinakels, achzijdig traptorentje aan noordoost-

zijde na de Eerste Wereldoorlog volledig herbouwd; bekronende borstwering. Laat-barokke bekroning van circa 1706, met verdiepte rechthoekige muurvlakken.

Tweede geleding met korfboogvenster uit de 16de eeuw, verder spitsboogvensters met vernieuwde gotische tracerings, laatste geleding met rechthoekige, ovale en ronde vensters, verder wijzerplaten en bij westgevel Liers wapenschild met schilddragende leeuwen op sokkels.

Uitspringend rechthoekig voorportaal van twee bouwlagen onder half schilddak (leien); van circa 1425, in 1973-79 zogenaamd "secret of comptoir" waar tot 1582 de privileges en de belangrijkste oorkonden van de stad bewaard werden. Hoeken met op elkaar gestelde steunberen, beeldnissen, eindigend op pinakels waartussen borstweringen. Bekronende puntgevel voorzien van hogels en kruisbloem. Spitsboogportaal, geprofileerde spitsbogige doorgang bekroond met beeldnis. Zijwanden met geprofileerde schalken, op afgeschuinde sokkel, eindigend op pinakels; ertussen drielobbig maaswerk en wimbergen met figuratief beeldhouwwerk versierd met hogels en kruisbloem. Aflijnende kordonlijst met koolbladmotief. Spitsbogige achterwand; geprofileerde archivolt en boogveld voorzien van baldakijnen en beelden in "Balzac"-steen door O. Sinia van 1944-50; onderste beelden op figuratieve kraagstenen. Korfboogdeur. Vierdelig kruisribgewelf.

Schip, transept en koor respectievelijk van 1425-1475, 1460-1475, 1475-1515; onder zadeldaken met vorstkam, kruising met sierlijke polygonale houten dakruiter met opengewerkte lantaarn en naaldspits, van 1475. Zijbeuken onder dwarse schilddaken, travee naast toren onder laag lessenaarsdak, kooromgang onder lessenaarsdaken (leien). Travee naast toren met schermgevels voorzien van hogels.

Slanke travee markerende slanke steunberen, voorzien van beeldnissen (aantal met heiligenbeelden van Euvillesteen van A. de Beule en O. Sinia van 1908-1913, 1939-1955) en waterspuwers, eindigend op pinakels. Omlopende gotische borstwering voorzien van pinakels. Enkelvoudige luchtbogen, versierd met pinakels en hogels, stutten middenbeuk, transept en koor.

Travee-brede spitsboogvensters met maaswerk. Noordelijke zijbeuk, eerste travee met "Gulden poort". Bij restauratie in 1949-1952 geopend en gerestaureerd. Spitsboogpoort met geprofileerde archivolt, waterlijst op kraagstenen versierd met hogels en centrale kruisbloem. Korfboogdeur; boogveld voorzien van drie beeldnissen met gehistoriseerde kraagstenen. Geflankeerd door halve pinakels met gehistoriseerde kraagstenen en baldakijnen.

Noordelijke transeptgevel met gecementeerde benedenpartij. Op elkaar gestelde versneden steunberen (oostelijke steunberen omvatten traptoren), doorgetrokken boven daklijst en geflankeerd door pinakels; verbonden door borstwering met centrale pinakel. Puntgevel afgewerkt bij restauratie vanaf circa 1892; hogels en bekronend beeld van Sint-Gummarus door O. Sinia van 1952-1953. Centraal gevelbreed spitsboogvenster, maaswerk vernieuwd in 1858, puntgevel met twee spitsboogvensters en centraal rond venster; waterlijsten met hogels en kruisbloem. Tudorboogvormig laatgotisch portaal (bouw gestart 1577-1578), geprofileerde archivolt met omlopende colonnetten; flankerende colonnetten met koolbladkapitelen dragen geprofileerde boogaanzet van het geplande drieledige portaal. Dubbele deur onder geprofileerde in- en uitzwenkende boog met hogels. Rechte geprofileerde lijst waarop drie beeldconsoles. Vlak boogveld. Flankerende gedichte steekbogen.

Zuidelijk transept met versneden op elkaar gestelde steunberen; eindigend op topgeveltjes, bekronende pinakels. Westelijke steunbeer met zonnewijzer vernieuwd met Vaurionsteen in 1943. Gevelbrede borstwering met centrale pinakel. Puntgevel met bekronend beeld van de Heilige Johannes de Doper door O. Sinia van 1952-1953. Spitsboogportaal gerestaureerd in 1943: korbboogdeur; sterk geprofileerde archivoltten met colonnet, waterlijst met hogels en centrale kruisbloem. Flankerende halve pinakels op gehistoriseerde kraagstenen. Boogveld met centrale beeldnis en gotisch maaswerk. Centraal spitsboogvenster in geprofileerde omlijsting. Puntgevel met rondvenster met waterlijst en kruisbloem; ovale cartouches met jaartal 1636 (herinnert aan voltooiing van de gevel in 1636-1637).

Oostgevel heeft noordelijk transept met Onze-Lieve-Vrouwekapel en aansluitende sacristie van circa 1450. Steunberen voorzien van waterspuwers en eindigend op pinakels, omlopende borstwering. Lancetboogvensters, sacristie met bolkozijnen. Kleine doorgang (verlaagd circa 1900) vormt verbinding naar vierkante kapittelkamer onder tentdak, van 1483, deels vernieuwd na brand in 1832. Haakse steunberen, rondboogvensters in geprofileerde omlijsting, waterlijst en kordonvormende driuplijst.

"Thesorye", kleine rechthoekige sacristie, tegen derde zuidelijke koorkapel, van twee bouwlagen. onder aanleunend schilddak met houten dakkapel. Op elkaar gestelde versneden steunberen. Polygonale traptoren onder aanleunend schilddakje in noordoostelijke hoek. Kordonlijsten, steigergaten. Rondboog- en ronde vensters in geprofileerde omlijsting, maaswerk.

Aan westzijde aanleunende grote sacristie van één bouwlaag onder zinken tentdak met glazen bovenlicht, uit midden 19de eeuw. Deels gecementeerde bakstenen zuidmuur met speklagen, doorgetrokken tot transept; vormt kleine binnenplaats. Eenvoudige spitsboogdeur.

Aan westzijde zuidelijk transept rechthoekige kerkmeesterskamer van 1786. Gecementeerd bakstenen gebouwtje van één bouwlaag onder aanleunend lessenaarsdak. Getraliede rechthoekige vensters in arduinen vlakke omlijsting.

Sint-Katelijne en Onze-Lieve-Vrouw van Monserrat kapellen aan noordelijke zijbeuk. Aaneengebouwde respectievelijk vierkante en rechthoekige kapellen, van 1462-1463 en circa 1556. Laatstgenoemde sedert 1802-1804 in gebruik als doopkapel. Grondig gerestaureerd in 1950-1952, gecementeerde bakstenen muren vervangen door Balegemse zandsteen en doopkapel voorzien van inspringende puntgevel en spitsboogvenster.

Interieur

Interieur van Balegemse zandsteen, bepleisterde en steenkleurig geschilderde bakstenen gewelfvlakken, noord- en zuidkapellen schip, koorkapellen en laatste travee transept; gepolychromeerde Onze-Lieve-Vrouwekapel. Drieledige basilicale opstand van het Brabantse type namelijk scheibogen, triforium overvloeiend in venstergeleding.

Middenbeuk, transept en koor met geprofileerde spitsbogige scheibogen op zuilen - kruisingspijlers; achthoekige basissen, koolbladkapitelen met dubbele bladkrans, achthoekige geprofileerde dekplaten. Zuilen met beelden uit de 17de en 18de eeuw op sokkels met epitaaf. Onversierde zwikken in middenbeuk en transept, in het koor

zwikken met blind maaswerk. vlakke zwikken, zwikken koor met blind maaswerk. Aflijnende omlopende kordonlijst met bladwerk, waarop traveebreed omlopend triforium met vijfledig maaswerk. Triforiumstijlen doorgetrokken in de spitsboogvensters en uitlopend in de tracering van de kop. Gebundelde muurschalken dragen vierledig kruisribgewelf -koorsluiting met straalgewelf; gewelf hoogkoor van 1624-25. Gewelven transept van 1548-1549, op colonnetten. Gepolychromeerde gehistoriseerde sluitstenen middenbeuk in Balegemse zandsteen van circa 1445 uit het atelier van Jan II Keldermans, sluitstenen transept van circa 1550 met taferelen uit het leven van Johannes de Doper (zuidelijk transept) en het leven van Sint-Gummarus (noordelijk transept), sluitstenen koor van 1624-1625 -hardsteen- onder meer met stadswapen en jaartal 1624.

Zijbeuken, kooromgang en -kapellen onder vierdelige kruisribgewelven, op colonnetten met koolbladkapitelen. Gehistoriseerde gepolychromeerde sluitstenen zijbeuken uit het derde kwart van de 15de eeuw (travee naast toren) en het tweede kwart van de 15de eeuw; sluitstenen van kooromgang en -kapellen uit het vierde kwart van de 15de eeuw voorstellende onder meer zes apostelfiguren in kooromgang. Straalkapellen met straalgewelven op hoekschalken met koolbladkapitelen, sluitstenen uit het vierde kwart van de 15de eeuw.

Zuidelijke zijbeukkapellen namelijk zes ondiepe rechthoekige kapellen met geprofileerde spitsbogige scheibogen op kapiteelloze halfzuilen, vierdelig kruisribgewelf, gehistoriseerde gepolychromeerde sluitstenen uit het tweede kwart van de 15de eeuw met onder meer symbolen van de Evangelisten. Onder spitsboogvensters blindnissen met driepasmotief en smalle zijwanden met nistracering.

Kapellen onder meer voormalige Sint-Katharinakapel, kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Monserrat, travee naast toren met vierdelig kruisribgewelf op kraagstenen, gehistoriseerde sluitstenen.

Tussen hoogkoor en transept sterk geajoureed laatgotisch koordoksaal van Ecaussines- en Avenues-steen, van 1536-1538 door Frans Mijnsheeren en Jan Wisschavens. Bij beeldenstorm in 1580 zwaar beschadigd. Beeldhouwer Jan F. Van den Kerckhoven leverde circa 1842 beelden van Evangelisten en Kerkvaders. Beeldgroepen namelijk kruisweg, verraad van Judas, Verrijzenis, kleine beeldjes met allegorische engelenfiguren en torenvormige bekroning door Ch. Geerts van circa 1846-50. Trapezoïdaal grondplan, korf- en spitsbogen op slanke samengestelde pijlers. Korfboogige doorgang naar sober gehouden koorzijde voorzien van traceerwerk.

Mobilair

De kerk bezit een rijk mobilair voornamelijk uit de 17de eeuw. De glasramen zijn kunsthistorisch gezien van grote waarde en geven een overzicht vanaf circa 1450 tot midden 16de eeuw.

Schilderijen:

- Colibranttriptiek, voorstellende zeven vreugden en smarten van Maria, centraal Huwelijk van Maria, toegeschreven aan Goossen van der Weyden, 1516, paneel;

- Geboorte van Christus en Opdracht in de tempel, luiken Sint-Gummarusaltaar, uit het eerste kwart van de 16de eeuw toevoegingen door Willem van Haecht in 1627, paneel;
- Sint- Sebastiaan en Sint- Dimpna, luiken Sint-Sebastiaansaltaarstuk, door Chrispiaan van den Broecke, 1573, paneel;
- Laatste avondmaal door Maarten De Vos, vierde kwart 16de eeuw, paneel;
- Heilige-Geestdrieluik door Otto van Veen, 1612, paneel;
- Zogenaamd Kleermakerstriptiek of Sint-Franciscus van Assisi-triptiek, atelier P.P. Rubens, 1618 (middenstuk door E. Wouters van 1909), paneel;
- Marteling van Sint-Sebastiaan door Adriaan de Bie, circa 1623, paneel;
- Sint-Elooidrieluik door Adriaan de Bie, 1626, paneel;
- Wonder van de boom door Frans Francken II, 1627, paneel;
- Sint- Michael of Val van Lucifer door Matheus Berckman, 1643, doek;
- Calvarie door Peeter Franchoys, circa 1644-50, paneel.

Beeldhouwwerk:

voornamelijk uit 17de en 18de eeuw.

Meubilair:

- Sint-Gummarusaltaar, portiekaltaar door Hans van Mildert, 1619-20, zwart en rood marmer, albast;
- altaar van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën door Peeter Verbruggen de Oude, 1658, zwart en wit marmer;
- altaar van Onze-Lieve-Vrouw van de witte lelie, portiekaltaar door Artus Quellinus de Oude, gedateerd 1667, wit en zwart marmer;
- Sint-Lucia en Sint-Elooi altaar of altaar van het Smedenambacht, portiekaltaar door F.J. Boeckx en andere, 1792, wit -zwart en rood gemarmerd hout;
- aantal neogotische altaren onder meer hoofdaltaar naar ontwerp van J. Béthune van 1879-90/94, Sint-Jozefsaltaar naar ontwerp van A. Verhaegen uitgevoerd door Leopold en Leon Blanckaert van 1883-86, altaar van het Heilig Hart van Jezus naar ontwerp van Vincent Lenertz door Benedictus van Uytvanck van 1892, altaar van Sint-Antonius van Padua of zogenaamd Gouden altaar door Lambert van Rijswijck van 1894.
- Sacramentarium van 1676-77, wit- zwart en roodgaderd marmer.
- Koorgestoelte door Jan Verhulst alias Luycks van Antwerpen, 1555-57, rugbeschoot van 1868 of 1894, eik.
- Koorafsluiting uit de 17de- eerste kwart 18de eeuw in zwart- wit of gekleurd marmer en gemarmerd hout voorzien van borstbeelden en epitafen.
- Afsluiting doopkapel uit het tweede kwart van de 17de eeuw, marmer, albasten friezen en gezwart hout.
- Communiebanken uit de tweede helft van de 17de eeuw en het eerste kwart van de 18de eeuw
- communiebank Heilig Sacramentskapel door Frans van Acker naar ontwerp van Fr. Verhaeghe-Lammens van 1886.
- Preekstoel door Artus Quellinus de Oude en Peeter Verbruggen de Oude van 1640-42, eik.
- Biechtstoelen met lambrisering van circa 1775 en 1781-91.
- Orgelkast door François Peris van 1628, boven ingang tot sacristie.
- Koororgel uit de 19de eeuw vernieuwd door J. Stevens in 1910.
- Orgel naar ontwerp van Flor Peeters door firma Stevens van 1970-1971.
- Doopvont van 1590-91, arduin met koperen deksel van 1674 door Jan van den Gheyn IV.

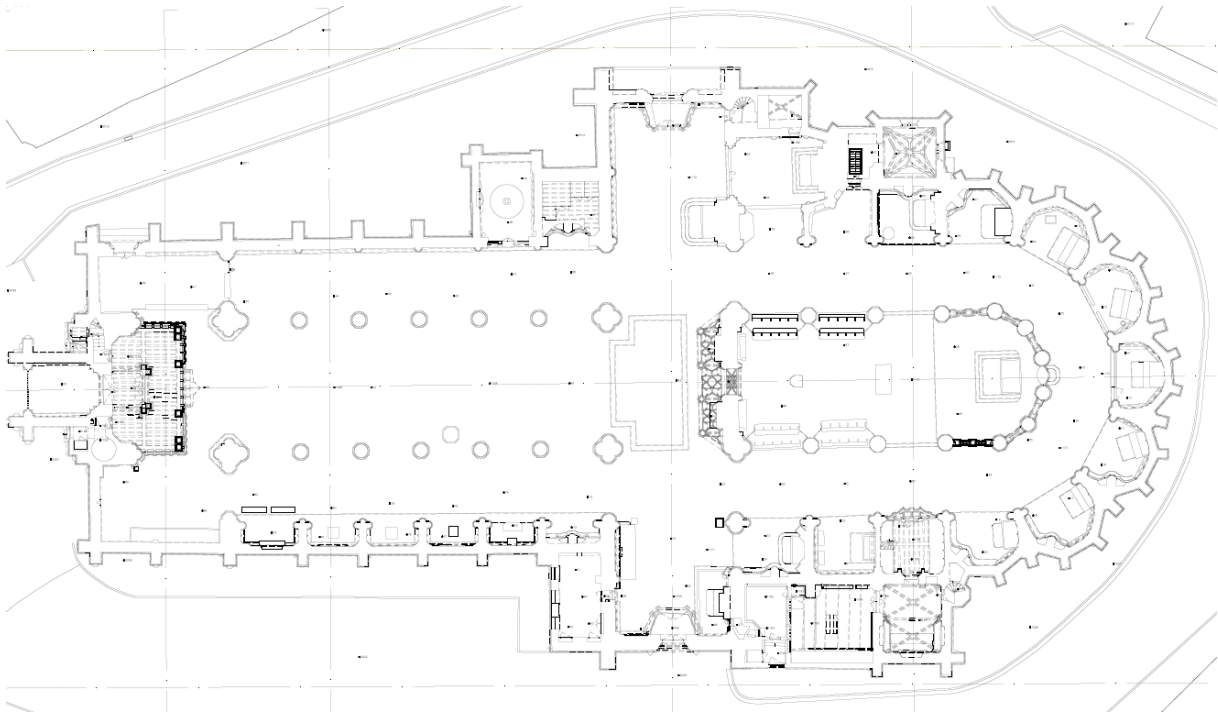
Glasramen:

- Vilain-Van Immersele naar ontwerp van Rombout Keldermans, 1475-76;
- Sint-Gummarus en Sint-Jan de Doper circa 1476;
- Kroning van Maria door de Heilige Drievuldigheid uit het derde kwart van de 15de eeuw;
- Sint-Barbara met schenker, Sint-Lambertus en Sint-Michiel uit het vierde kwart van de 15de eeuw;
- Genadestoel, Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Catharina van Alexandrië uit het vierde kwart van de 15de eeuw;
- Onze-Lieve-Vrouw met kindje, Sint-Catharina van Alexandrië en vrouwelijke heilige uit het vierde kwart van de 15de eeuw;
- Koninklijke glasramen met keizer Maximiliaan van Oostenrijk en leden van zijn familie, door Nicolaas Rombouts, 1516-1519;
- Doornenkroning, Christus aan het Kruis omringd door Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jan en Kruisafneming, door Gommarus Loop van Nijvel naar ontwerp van Goossen van der Weyden, 1534-1535;
- Elisabeth van Culemborg, 1545;
- glasramen uit 19de- en 20ste eeuw door J.B. Capronnier, A. Verhaegen, Stalins en Janssens, J. Osterrath, J. Dobbelaere, F. Crickx, G. Ladon, Colpaert, firma Calders en zoon, M. Martens en O. Calders.

Epitafen:

voornamelijk onder beelden middenbeuk en kooromgang uit het vierde kwart van de 15de eeuw, de 17de eeuw en de eerste helft van de 18de eeuw.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerk heeft een oppervlakte van 3186m². de vrij hoogte is ca. 30m. Er is plaats voor ongeveer 800 personen.

2.5.3. Bouwfysische toestand

De laatste inspectie door Monumentenwacht vond plaats in 2024, maar betrof enkel de vieringtoren. De laatste volledige inspectie van het gebouw dateert van 2021, waarbij de bouwfysische toestand als redelijk werd beoordeeld. Wel werd er achterstallig onderhoud vastgesteld, vooral met betrekking tot verstopte goten, vergaarbakken en lekkages in het dak.

Momenteel ondergaat de Sint-Gummaruskerk een ingrijpende restauratie.

2.5.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Gummaruskerk is een van de eerste beschermde monumenten van de stad. In de directe omgeving bevinden zich andere beschermde gebouwen zoals de Sint-Pieterskapel, het Heilige-Geestgebouw, en diverse beschermde stadsgezichten, waaronder de Sint-Gummarusstraat en de Rechtestraat. De kerktoren, met klokken, beiaard en torenuurwerk, is een markant element in het stadsbeeld. De toren, ook wel de "Peperbus" genoemd, vormt

een landmark en verbindt (historisch gezien) het religieuze hart van de stad (met kerk, kapel en Heilige-Geestgebouw) met het politieke centrum rond de Grote Markt.

In de buurt liggen de dekenij en het parochiesecretariaat (Kardinaal Mercierplein 8), evenals het parochiecentrum (Sint-Gummarusstraat 21). Daarnaast zijn er de stadsbibliotheek, het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en het voormalige Heilige-Geestgebouw, waar in de toekomst het Huis van het Kind zal worden gevestigd. Een trage weg verbindt de kerk met de Podiumacademie Lier en de Zwartzuster-campus, die vergaderzalen en een jeugdherberg herbergt. Ook de voormalige Jezuietenkerk, die momenteel wordt gerestaureerd tot concertzaal, ligt op wandelafstand.

Hoewel de kerk in het centrum ligt, zijn er nog groene ruimten in de buurt, zoals een deel van het oude kerkhof, de binnentuin van de stadsbibliotheek en het park van het voormalige Jezuietenklooster. Na de restauratie zal ook het openbaar domein rond de kerk worden heraangelegd en vergroend.

Er is beperkte parkeermogelijkheid rond de kerk, maar op korte afstand bevindt zich de parking Gasthuisvest met 250 plaatsen. De kerk is goed bereikbaar met het openbaar vervoer, met bushaltes in de buurt en het station op wandelafstand. Tegenover de kerk ligt de Sint-Pieterskapel, die als winterkapel fungeert, evenals de Braziliaans kerk Igeja O Senhor é o Meu Pastor.

2.5.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De restauratie van de Sint-Gummaruskerk begon in 1999 met de werken aan het dak. In 2013 werden de werken aan de zuidelijke dwarsbeuk stilgelegd, waarna het wachten was op de voltooiing van de buitenrestauratie. In 2020 werd een meerjarenpremieovereenkomst afgesloten voor de restauratie van de kerk. In 2021-2022 werd materiaaltechnisch en bouwpathologisch onderzoek uitgevoerd, waarna in fase 2 de technieken worden vernieuwd en de restauratie van de oostzijde van de kerk wordt uitgevoerd (2023-2026). In een volgende fase (2026-2029) worden de westzijde en het exterieur van de kerk gerestaureerd. De laatste fase (2028-2029) omvat de ontsluiting van de kerk en de toren.

Door deze werken is de kerk gesloten, maar de vieringen gaan door in de Sint-Pieterskapel. In het verleden werd de kerk tussen Allerheiligen en Pasen al niet gebruikt voor eredienst vanwege te hoge stookkosten.

Hoewel het aantal gelovigen in de parochie afneemt, blijft de Sint-Gummaruskerk de 'hoofdkerk' van Lier. De kerk is echter geen zondagskerk meer, en er worden geen huwelijken gevierd. Het aantal gelovigen bij de vieringen bedraagt tegenwoordig ongeveer 100, met uitzonderingen op hoogdagen zoals de bedevaartmis voor Sint-Gummarus, die jaarlijks door zo'n 800 mensen wordt bezocht. Andere bijzondere vieringen, zoals de Sint-Hubertusviering, het kerkwijdingsfeest en de Paaswake, trekken ook veel bezoekers.

Na de restauratie wordt verwacht dat de kerk opnieuw wordt opgenomen in de dienstregeling voor wekelijkse vieringen, hoewel een toename van het aantal gelovigen niet wordt verwacht.

De kerk speelt echter een belangrijke rol als historisch monument en toeristische bezienswaardigheid. Voor de restauratie trok de kerk jaarlijks 25.000 bezoekers, voornamelijk tussen Pasen en 1 november. Het toeristisch onthaal wordt verzorgd door de vrijwilligersgroep ToPa en de Lierse stadgidsen. Daarnaast werden er regelmatig orgelconcerten georganiseerd.

Naast het kerkgebouw, dat een klassiek voorbeeld van de Brabantse hooggotiek is, herbergt de kerk talrijke kunstvoorwerpen, zoals glas-in-loodramen, beelden, schilderijen, liturgisch vaatwerk en verschillende erkende Vlaamse topstukken, waaronder het reliekschrijn van Sint-Gummarus en een kopie van de lijkwade van Turijn.

Enkele maanden geleden heeft de Stad Lier het initiatief genomen om 247 nieuwe vergulde sterren te laten plaatsen in het plafond van de Sint-Gummaruskerk. De kostprijs wordt gedragen door crowdfunding, om op die manier bewoners persoonlijk te betrekken bij de restauratie. Lierenaars konden een ster of een deel van een kopen. Op enkele maanden tijd gaven 259 Lierse gezinnen een donatie. Dit is een bewijs van de betrokkenheid van de Lierenaars bij hun kerk en duidt op een groot draagvlak voor de restauratie ervan.

2.6. SINT-PIETERSKAPEL (Heilige-Geeststraat 9)

© M. Van Craen

2.6.1. Identificatie

Naam: Sint-Pieterskapel

Geografische ligging

- Heilige-Geeststraat 9, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Gummarus

Eigenaar:

De kapel is eigendom van de kerkfabriek Sint-Gummarus.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument "Sint-Pieterskapel" sinds 16/09/1994.
- Beschermd als monument "Sint-Pieterskapel zonder toren" sinds 20/02/1939.
- Gelegen binnen bufferzone UNESCO-werelderfgoed "Stadhuis van Lier met belfort" sinds 04/12/1999.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Sint-Pieterskapel" sinds 29/03/2019.

2.6.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De Sint-Pieterskapel is een romaans-gotische kapel, vermoedelijk gebouwd circa 1225 als onderdeel van een grotere romaanse kerk (basilica met transept en zijbeuken) ter vervanging van een houten bidplaats opgericht in 764 door Sint-Gummarus. Eind 15de eeuw, na de voltooiing van de Sint-Gummaruskerk, werd volgens kanunnik R. Lemaire het westelijke deel (schip en zijbeuken) afgebroken zodat enkel het koorgedeelte, een klein deel van het schip en transept bewaard bleven als huidige kapel. Hij baseert zijn stelling onder meer op het onnatuurlijke grondplan en de duidelijk latere westmuur die niet verbonden is met de zijmuren en nog twee romaanse pijlers bevat.

Naderhand werden nog verscheidene verbouwingen uitgevoerd, onder meer een aanpassing van het interieur in barokke stijl. Tijdens de Franse overheersing werd de kapel leeggehaald en als nationaal goed verkocht. Van 1901 tot 1904 diende de kapel als parochiekerk van de parochie Heilige Familie. Tijdens de Eerste Wereldoorlog brandde de kapel uit. Rond 1920 werden de nog bestaande delen in hun oorspronkelijke 13de-eeuwse vorm gerestaureerd op basis van archeologisch en materiaalonderzoek onder leiding van kanunnik R. Lemaire in samenwerking met bouwmeester Frans Vandendael: bewaard bleven het 13de-eeuwse deel in plattegrond en opstand, de sacristie met 18de-eeuwse vensters en het herbouwde ingangsportaal (vermoedelijk afkomstig van de westzijde). De puntgevels van de kruisbeuk werden heropgebouwd, zodat de deels bewaarde 13de-eeuwse rondboogvensters konden hersteld worden. De dakconstructie werd hersteld naar analogie met gelijkaardige kerken.

Beschrijving

De Sint-Pieterskapel betreft een georiënteerde romaanse kapel in vorm van een Grieks kruis met halfroond, doch lager koor onder kegelvormig dak. Een gotische invloed is merkbaar in de overwelling op zware ongeprofileerde steunberen van de apsis evenals in de profilering van het lijstwerk. De kapel werd opgetrokken uit Doornikse kalksteen en Brabantse zandsteen onder leien zadeldaken met op de kruising een dakruiter onder leien spits. Het betreft een eenvoudige constructie met rondboogvormige muuropeningen. Aan noordzijde is de kapel grotendeels ingebouwd. De zuidpuntgevel wordt gemarkeerd door tweeledige steunberen op de hoeken en tot kordon doorgetrokken lekdrempels en heeft twee grote korfboogvensters en een oculus.

Het halfronnd koor wordt door versneden steunberen opgedeeld in vier segmenten met telkens een rondboogvenster.

Het ingangsportaal bevindt zich ten zuidwesten en springt wat vooruit. Vermoedelijk dateert dit uit de 13de eeuw en werd het bij de afbraak van het schip op de huidige plaats herbouwd op het einde van de 16de eeuw. Het betreft een spitsboogvormige doorgang met druiplijst op maskerkopconsoles, met korfboogpoort.

Ten zuidoosten werd in de 18de een sacristie van twee traveeën en één bouwlaag onder afgewolfd leien dak gebouwd. Dit deel heeft kruisvensters en een korfboogdeurtje in omlijsting met diamantkopsluitsteen en imposten.

Ten noordoosten werd in het eerste kwart van de 20e eeuw een aanbouw gemaakt in neotraditionele stijl.

Interieur

De kapel bezit een sober witgekalkt interieur, onderbroken door het gebruik van natuursteen voor de rondboogvormige scheibogen en gereconstrueerde bundelpijlers met lijstkapitelen. De vlakke houten zoldering steunt op eiken balken en is voorzien van geschilderde heiligenmedaillons. Het koor is naar gotische traditie overdekt door een halfkoepel, hier met gewelfribben zonder draagfunctie, en heeft rondboogvensters met gekleurd glas-in-lood.

Mobilair

- Schilderij "De moord op priester Fredegerus" van 1689 door onbekend meester.
- Neoromaanse muurschilderingen "Twaalf apostelen", overschilderd in 1977.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De Sint-Pieterskapel is ongeveer 400m². De vrije hoogte bedraagt ca. 13m.

2.6.3. Bouwfysische toestand

In de nabije toekomst dienen er restauratiewerken te worden uitgevoerd aan de Sint-Pieterskapel, o.a. aan de sacristie.

2.6.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

We verwijzen hiervoor naar de analyse van de Sint-Gummaruskerk.

2.6.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor de restauratie van de Sint-Gummaruskerk werd de Sint-Pieterskapel gebruikt als winterkapel in de periode Allerheiligen tot Pasen. Gedurende de werken neemt de kapel deze functie het hele jaar door over. De wekelijkse vieringen trekken echter een beperkt aantal gelovigen, vooral ouderen.

Reeds lang wordt de kapel gebruikt voor begrafenissen en huwelijken waardoor regelmatig de kapel redelijk veel aanwezigen trekt. Dit zal zo blijven na 2029 omdat de Sint-Gummaruskerk soms te groot is voor vieringen met minder dan 50 aanwezigen. Eveneens zal de kapel blijven gebruikt worden als winterkapel na 2029

2.7. SINT-JACOBSKAPEL (Grote Markt 60)

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.1. Identificatie

Naam: Sint-Jacobskapel

Geografische ligging

- Grote Markt 60, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Gummarus

Eigenaar:

De kapel is eigendom van de kerkfabriek Sint-Gummarus.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument "Sint-Jacobskapel" sinds 20/02/1939.
- Gelegen binnen beschermd stadsgezicht "Grote Markt en omgeving" dd. 03/08/2018.
- Gelegen binnen bufferzone UNESCO-werelderfgoed "Stadhuis van Lier met belfort" sinds 04/12/1999.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Sint-Jacobskapel" sinds 29/03/2019.

2.7.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De Sint-Jacobskapel, ook wel genaamd "Spaanse Kapel" werd in 1383 door het magistraat opgericht bij het Sint-Jacobsgodshuis en toegewijd aan Jacobus de Meerdere. In 1479 brandde de kapel volledig af, maar kort nadien werd ze heropgebouwd en in 1582, na de godsdiensttroebelen, opnieuw ingewijd. Tijdens de 17de eeuw fungeerde ze als parochiekerk voor de Spaanse troepen en na de Franse Revolutie werd ze tijdelijk ingericht als Tempel van de Rede en – na de afschaffing van het bisdom Antwerpen – erkend als parochiekerk voor het noordelijke stadsdeel. In 1812 richtte men ze in tot hulpkerk, vermits de stedelijke raad de Sint-Gummaruskerk als parochiekerk onvoldoende vond. In de 19de eeuw herstelde men de voorgevel, vernieuwde men het interieur en bouwde men een nieuw torentje. De kapel werd zwaar beschadigd tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ook het meubilair ging verloren. Ze werd in 1923 heropgebouwd door de Lierse aannemer Florent D'Hulst, naar plannen van de Leuvense architect Frans Vandendael. Kanunnik Raymond Lemaire beïnvloedde deze restauratie sterk als briefwisselend lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

Beschrijving

De Sint-Jacobskapel is een laat 15de-eeuwse gotische en tijdens het interbellum heropgebouwde kapel, oost-west georiënteerd op een rechthoekige plattegrond, onder een zadeldak (leien) en voorzien van een dakruiter met een opengewerkte klokkentoren onder een leien spits. De sobere, tweeledige, verankerde westpuntgevel die deels bewaard bleef, is opgetrokken uit zandsteen en heeft een plint met schuine afzaat. Centraal bevindt zich een verdiepte korfboogvormige poort in een geprofileerde spitsboogomlijsting onder een driuipijst met een hogel. Het boogveld bevat een nis met het beeld van de patroonheilige. Hogerop wordt de gevel horizontaal belijnd door een kordon en daarboven bevinden zich een groot spitsboogvenster en bekronende oculus. De hogel die de puntgevel destijds bekroonde, is recent teruggeplaatst. Links van de puntgevel staat een ingebouwde, ronde en gelede traptoren met langwerpige rechthoekige kikspleten en een leien spits met een bekronend bolornament.

Interieur

Het interieur bestaat uit een eenbeukige, bepleisterde en beschilderde ruimte, overdekt door spitsstongewelf met bakstenen gordelbogen, en wordt verlicht door spitsboogvensters. Het schip van vijf traveeën heeft aansluitend een hoger gelegen koor van één travee met een driezijdige sluiting en een straalgewelf op consoles. In de tweede travee links bevindt zich een blind spitsboogvenster met geschilderde schilderen van de Spaanse stedelijke gouverneurs, getekend "Bern. Janssens Fecit 1926".

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

De Sint-Jacobskapel is ongeveer 350m² groot en heeft een vrije hoogte van ca. 12m. Er zijn maar een beperkt aantal stoelen in de kerk aanwezig.

2.7.3. Bouwfysische toestand

De kapel verkeert in redelijke staat. In 2022 werd het gevelornament hersteld. In de nabije toekomst is het nodig om de volledige voorgevel te reinigen.

2.7.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Jacobskapel is een van de eerste beschermde gebouwen van de stad. Het ligt binnen het beschermde stadsgezicht "Grote Markt en omgeving" en maakt deel uit van de bufferzone rond het belfort, dat erkend is als UNESCO-werelderfgoed. De kapel bevindt zich op de Grote Markt, in de schaduw van het stadhuis en het belfort. Door de centrale ligging trekt de kapel veel toeristen en passanten aan. De kapel is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en er is een (ondergrondse) parking in de buurt. Vlakbij is ook het meeting- en congrescentrum Constant gelegen.

2.7.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Jacobskapel wordt gebruikt als bijkapel voor de Sint-Gummaruskerk. Er worden geen reguliere vieringen meer gehouden, behalve sporadisch een zendingsviering voor Compostelagangers. Binnenkort zal er terug regelmatig een eredienstviering gehouden worden door de nieuwe priester die nu woont in de pastorie van de Mechelsesteenweg.

De kapel is dagelijks geopend van 9u tot 17u. Ze heeft een groot belang als bedevaartkapel voor gelovigen die naar Compostela trekken en wordt vaak bezocht door mensen die een kaarsje branden of bidden. Naast gelovigen trekt de kapel ook veel toeristen.

2.8. SINT-MARGARITAKERK (Oud-Kerkhof 9)

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.8.1. Identificatie

Naam: Kerk Sint-Margarita of Begijnhofkerk

Geografische ligging

- Oud-kerkhof 9, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Gummarus

Eigenaar:

De kapel is eigendom van de kerkfabriek Sint-Gummarus.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument "Begijnhofkerk Sint-Margaretha" sinds 20/02/1939.
- Beschermd als monument "Begijnhof" sinds 16/09/1966.
- Gelegen binnen cultuurhistorisch landschap "Begijnhof" sinds 16/09/1966.
- Gelegen binnen kernzone UNESCO-werelderfgoed "Begijnhof van Lier" sinds 02/12/1998.
- Gelegen binnen bufferzone UNESCO-werelderfgoed "Stadhuis van Lier met belfort" sinds 04/12/1999.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Begijnhofkerk Sint-Margaretha" sinds 29/03/2019.
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Begijnhof van Lier" sinds 29/03/2019.

2.8.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

In 1258 kregen de begijnen van de bisschop van Kamerijk de toelating tot het bouwen van een kapel en in 1259 tot het stichten van een eigen parochie. De hertogin van Brabant Aleydis van Bourgondië schenkt circa 1261-1267 een "oude saele van een huis om een kercke of capelle af te maeken", vermoedelijk op dezelfde plaats als de huidige kerk.

In de 17de eeuw was de oude kerk te klein en te bouwvallig geworden. In 1664-1665 wordt onder leiding van L. Kest en J. De Winter een nieuwe monumentale kerk gebouwd. De kerk – met de voorgevel naar het oosten gericht in tegenstelling tot de voorgevel van de oude kerk met een voorgevel naar het westen – wordt in 1667 afgerond en ingewijd op 12 mei 1671 door de bisschop van Antwerpen Marius Ambrosius Capello en toegewijd aan de Heilige Margareta van Antiochië. Het bovenste gedeelte van de oostgevel wordt samen met de klokkentoren voltooid in 1767 naar ontwerp van E. Baets uit Antwerpen en uitgevoerd door C. Van Everbroeck.

Beschrijving

De huidige kerk onder leien bedaking met houten dakvensters, vertoont een driebeukige transeptloze basilicale opstand: een schip van zes traveeën en een koor van één travee met halfronde sluiting, ten noordwesten geflankeerd door de sacristie op rechthoekige plattegrond.

Uitwendig is de kerk volledig opgetrokken uit baksteen, verlevendigd door het gebruik van zandsteen voor omlijstingen, kordons, aflijnende hoekblokken en kapitelen.

De plastisch uitgewerkte oostgevel telt twee registers en een top en vernauwt sterk naar boven toe (van respectievelijk drie naar één travee). Het bovenste gedeelte kent een lichte rococo-invloed. De onderbouw kent een sterk geaccentueerde travee-indeling. De geringde pilasters ritmeren de gevel. Erboven is er een gekornist hoofdstel.

Centraal in de gevel, licht uitspringend bevindt zich de inkomtravee met rondboogdeur in uitgewerkte arduinen omlijsting. De omlijsting bestaat uit flankerende geringde pilasters en halfzuilen met Ionisch kapiteel onder geprofileerd en gekornist entablement met centrale mijterboog. Het boogveld is voorzien van uitgewerkte cartouche met datering 1664 en eronder monsterkop. Erboven is er een bekronende rondboognis met uitgewerkte arduinen omlijsting tussen voluutvormige vleugelstukken met siervaas en bovenaan een gebogen kroonlijst met gestrekte uiteinden. In de nis staat het beeld van de Heilige Margareta (1777) naar ontwerp van d'Heur. De eikenhouten doorspijkerde vleugeldeur heeft een mooi gesculpteerde makelaar van H.F. Verbruggen (1655-1724). Centraal in de gevel prijkt het omlijst opschrift "Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae Psal: XXV" en datering "Anno 1767".

In de zijtraveeën is er telkens een eenvoudige rechthoekige deur in geprofileerde arduinen omlijsting met oren en neuten, een bekronend gebogen fronton met gestrekte uiteinden en siervaas. Erboven bevindt zich telkens een oculus, eveneens in uitgewerkte omlijsting onder gebogen waterlijst met gestrekte uiteinden.

De tweede geleding wordt gevat tussen dubbele hoekpilasters met verdiepte of geringde schacht en monumentale vleugelstukken. Centraal is er een hoog steekboogvenster in kwarthol geprofileerde omlijsting met schelpsluitsteen, geheel gevat in een tweede uitgewerkte omlijsting. De top is voorzien van rolwerk, een gebogen kroonlijst en een bekronende uitgewerkte houten klokkentoren met achtkantige trommel. Centraal in de top bevindt zich een uurwerk in uitgewerkte omlijsting met grootse schelpsluitsteen, in 1675 uitgevoerd door Jan Van Boechout, horlogemaker te Lier.

De zijgevels zijn net zoals de voorgevel uitgevoerd in baksteen op een zandstenen plint. Versneden steunberen in vorm van pilasters ritmeren de gevel. De vensters zijn ofwel getoogd (thv het schip) ofwel rondboogvormig (thv de zijbeuken) met zandstenen omlijsting en druiplijsten.

Het koor is halfrond en gemarkeerd door fijne steunberen met drievoudige versnijding.

Ten noordwesten bevindt zich de sacristie. Het heeft een lijstgeveltje van twee traveeën en één bouwlaag onder leien zadeldak met een kruiskozijn in zandstenen kwartholomlijsting en rondboogdeurtje in dito met diamantkopsluitsteen- en imposten en een rechthoekig bovenlicht. De zijuitgevel rechts heeft schouderstukken en een topstuk.

Tussen het schip en het koor bevindt zich een ingewerkte ronde traptoren met arduinen spiltrap. Tegen de noordelijke zijbeuk is een constructie gemaakt onder schilddak met natuurleien, gedragen door geblokte pijlers op doorlopende zandstenen sokkel; dit bevat een "Ecce Homo" uit gebakken leemaarde, uit de tweede helft van de 17de eeuw. Rechts ervan: sporen van een oude kapel waar eertijds een calvarieberg stond opgesteld.

Interieur

De kerk bezit een indrukwekkend barok kerkinterieur met contrastwerking tussen natuurstenen constructieve elementen en bepleisterde vlakken. De opgaande middenbeuk wordt van de lagere zijbeuken gescheiden door een rondboogarcade met natuurstenen Dorische zuilen op vierkante sokkel; laatstgenoemde dragen een klassiek

hoofdgestel bestaande uit een gekorniste kroonlijst op uitgewerkte rolwerkconsoles en een fries met opschrift dat onder meer verwijst naar de inwijding van de kerk.

De overwelling gebeurde naar gotisch patroon met bakstenen kruisribgewelven met brede natuurstenen ribben, opgevangen door maskerkopconsooltjes, en met vergulde gewelfsleutels met bloemmotieven. In de zijbeuken is er een gelijkaardig gewelf, dat aan de wanden opgevangen wordt door sobere pilasters met lijstkapiteel. Ook in het koor is er een kruisriboverwelling, in de koorsluiting met twee brede ribben tot tegen de gordelboog. Het entablement in het koor wordt gedragen door slanke pilasters met op het kapiteel de evangelistentekens. Het schip wordt verlicht door getoogde vensters in natuurstenen bandomlijsting, de zijbeuken met rondboogvensters in vlakke bepleisterde omlijsting.

Mobilair

Homogeen geheel in functie van het constructieve.

Schilderijen:

- Altaarstuk "Verheerlijking van de Heilige Begga" door J.E. Quellyn de Jongere (1634-1715).
- Verder nog werken van J. Ykens, M. Garibaldo en de Lierenaar M.G. Tieleman.

Beeldhouwwerk

- Heiligenbeelden op barokke sokkels waarin een medaillon met opschrift verwerkt zit (tegen de wanden van zijbeuken en koor).
- Verder werken van Artus Quellyn (1625-1700), L. Willemsens en J. Gerrits.

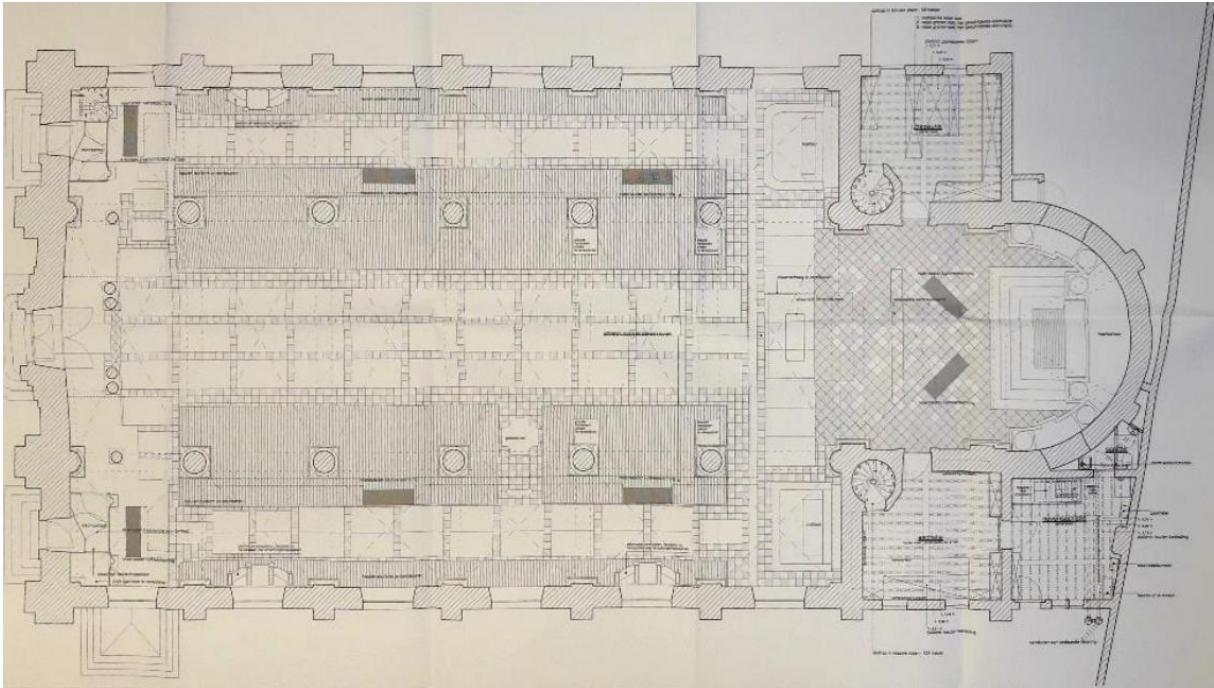
Smeedwerk

- Onder meer klokkenstel, kroonkandelaar en kaarsstand naar ontwerp van J. Gerrits, uitgevoerd door L. Van Boeckel.

Meubilair

- Barok hoofdaltaar (1711) van zwart en wit marmer naar ontwerp van Pieter Scheemaekers (1640-1714).
- Marmeren zij-altaren uit de tweede helft van de 17de eeuw.
- Eiken preekstoel, uit het eerste kwart van de 18de eeuw, met vier heiligenfiguren en de symbolen van de vier evangelisten die de achtzijdige kuip dragen, naar ontwerp van W.I. Kerrickx (1682-1745).
- Gesculpteerde eiken biechtstoelen, uit de tweede helft van de 17de eeuw.
- Communiebank van 1895 naar ontwerp van J. Gerrits.
- Orgel voltooid in 1723 door J.B. Forceville. De bekronende, musicerende engelen zijn van de hand van Pieter Capper. Het orgel werd in 1785 gerestaureerd door Pieter van Peteghem.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerk heeft een oppervlakte van ongeveer 850m² en een vrije hoogte van ca. 20 meter.

Voorzieningen

Sanitair	Te vernieuwen
Verwarming	Aardgas
Verlichting	Zal worden verled
Keukenvoorzieningen	Momenteel niet aanwezig, mogelijk te voorzien in de treforie
Audiosysteem	Aanwezig (vernieuwd)
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Niet toegankelijk, maar zal worden voorzien tijdens de omgevingsaanleg van het Begijnhof
Diefstal- en brandbeveiliging	Aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.8.3. Bouwfysische toestand

De laatste inspectie door Monumentenwacht dateert van 2019. De bouwfysische toestand van de kerk wordt als matig beoordeeld. Op dat moment werd er veel bezorgdheid geuit over het houtwerk van de toren. In 2021 werden herstellingswerken uitgevoerd aan de lantaarn en de klokkenstoel. Eerder werden het hoofddak en de zijdaken al gerestaureerd.

In 2014 werd een dossier ingediend voor de restauratie van het interieur en het orgel. Beide dossiers staan nog op de wachtlijst. Het altaar zou eveneens gerenoveerd moeten worden.

2.8.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Margaritakerk is niet alleen een beschermd monument (en een van de eerste van de stad), maar bevindt zich ook binnen het begijnhof, een beschermd cultuurhistorisch landschap en erkend als UNESCO-werelderfgoed. De kerk, die hoog boven de huisjes van het begijnhof uitsteekt, vormt samen met de toren van de Sint-Gummaruskerk en het belfort een opvallende bijdrage aan de skyline van de stad.

De kerk en het begijnhof zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer, met bushaltes op het Zimmerplein en het treinstation op 15 minuten wandelafstand. Het begijnhof ligt naast de Vesten, een druk gebruikte fiets- en wandelroute. Auto's zijn niet toegelaten in het begijnhof, maar parkeren kan wel aan het Zimmerplein.

Het begijnhof ligt aan de rand van het historische centrum van de stad en grenst aan de Vesten en de oude bleekweide (nu in gebruik als sportveld), met het stadspark op korte afstand. Hierdoor is er veel groen in de directe omgeving.

In de buurt van het begijnhof bevinden zich twee scholen (het Sint-Gummaruscollege en Campus Sint-Ursula) en het dienstencentrum 't Schoppeke.

2.8.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De barokke Sint-Margaritakerk is de trouwkerk van Lier en wordt vaak en veelvuldig gebruikt voor huwelijksvieringen. Af en toe worden er ook uitvaarten gehouden. Buiten de vieringen voor scholen en de begijnhofprocessie vinden er geen andere plechtigheden plaats. Voor vieringen tijdens de wintermaanden is er een verwarming op aardgas aanwezig in heel de kerk.

De kerk heeft veel potentieel om een van de belangrijkste toeristische bezienswaardigheden van de stad te worden, maar is alleen te bezoeken onder begeleiding van een gids. Jaarlijks bezoeken ongeveer 750 mensen de kerk met een gids. Ook worden er regelmatig concerten georganiseerd. De kerk herbergt een waardevol patrimonium, waaronder een antependium, ontworpen door Rubens en erkend als een Vlaams topstuk.

2.9. SINT-JAN EVANGELIST (Koningsplein z/n)

© J. Flour

2.9.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jan Evangelist

Geografische ligging

- Koningsplein z/n, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Jan Evangelist

Eigenaar:

De kerk is eigendom van de kerkfabriek Sint-Jan Evangelist.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Sint-Jan Evangelist" sinds 29/03/2019.

2.9.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Historiek

De kerk van Koningshooikt is een sobere driebeukige neogotische kerk van 1852 naar ontwerp van F. Berckmans, gebouwd ter vervanging van een oudere Sint-Antoniuskapel. Deze kapel werd in 1842 erkend als hulpkerk.

De kleine Sint-Antoniuskapel werd naar ontwerp van F. Berckmans in 1852 vervangen door de huidige kerk. De eerste steen werd op 13 september 1852 gelegd en de kerk werd voltooid eind september 1853. De vloer werd het jaar nadien gelegd. In 1866 werd ten zuiden een sacristie naar ontwerp van J. Schadde gerealiseerd. De drie ramen in de koorsluiting dateren van 1878.

Tijdens WOII liep de kerk schade op aan daken en de toren. Dit werd naar ontwerp van G. Careels in 1952-1954 hersteld. De glasramen werden hersteld en vernieuwd door F. Crickx in 1956-1957. In de jaren '60 werd het zijportaal toegevoegd. De weekkapel werd gebouwd in 1990.

Beschrijving

De kerk van Koningshooikt heeft een driebeukig schip van vijf traveeën met een ingangstravee. Het koor bestaat uit een rechte travee en een driezijdige sluiting.

Het betreft een bakstenen constructie voorzien van steunberen, onder leien zadeldak met afgewolfde koorzijde en zijbeuken en met houten dakkapellen. Langs de straatkant is er een voerpuntgevel met achzijdige dakruiter (klokkentoren) onder leien naaldspits. Centraal in de voorgevel zijn er een gedrukte spitsboogdeur, spitshoogvenster en – galmgaten in afgeschuinde omlijsting van natuursteen, spitsboogvensters met neogotische tracerings. De sacristie en bergplaats hebben een lessenaarsdak.

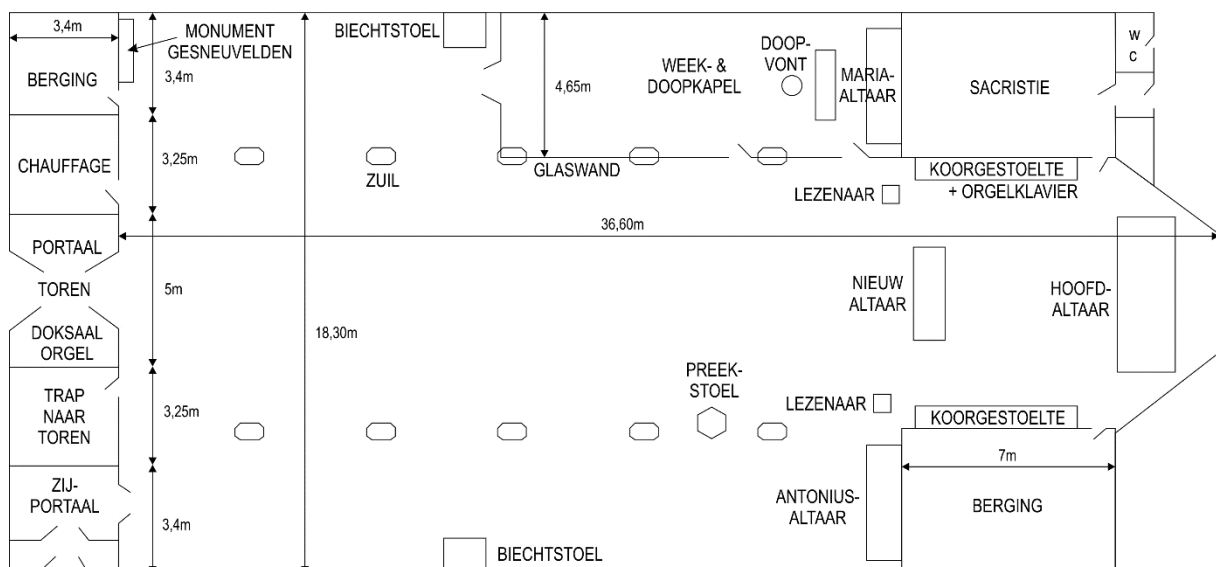
Interieur

Het interieur van de kerk is bepleisterd en witgeschilderd. Het schip wordt van de zijbeuken gescheiden door spitsbogige scheibogen en rechthoekige pijlers met afgeschuinde hoeken. De overkleding gebeurt met een kruisribgewelf en spitsbogige gordelbogen op consoles. Achteraan in de kerk staat het monument voor de gesneuvelden van beide wereldoorlogen.

Mobilair

- Verrezen Christus verschijnt aan de rouwmoedige zondaars, school Antoon Van Dijk, 17de eeuw.
- Gepolychromeerde calvariegroep door Marianus De Man van 1692.
- Gepolychromeerde beelden uit midden 19de en 20ste eeuw.
- Neogotisch meubilair uit de tweede helft van de 19de eeuw namelijk altaren, koorgestoelte, preekstoel en biechtstoelen. De communiebank werd na Vaticanum II ontmanteld en hergebruikt als voetstuk voor het nieuwe altaar en als lezenaars.
- Sint-Antoniusaltaar en Maria-altaar met beelden uit de 18de eeuw, afkomstig uit de Sint-Pieterskerk van Berlaar
- Witstenen kruisweg door J.B. De Boeck en J.B. Van Wint van 1886.
- Doksaal met orgel
- 18de-eeuwse sacristiekast
- 18de-eeuwse kruisbeeld
- Ciborie uit 1659 van abdis van abdij O.L.V. van Nazareth

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerk is ongeveer 650m² groot en heeft een vrije hoogte van ca. 14m.

Voorzieningen

Sanitair	Er is een vernieuwd sanitair blok.
Verwarming	Gasverwarming (vernieuwd)
Verlichting	LED
Keukenvoorzieningen	Er is geen keuken aanwezig.
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	De kerk is rolstoeltoegankelijk met een geplaveide helling
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Niet meer aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

2.9.3. Bouwfysische toestand

De kerk verkeert in redelijke staat, maar er zijn enkele werkzaamheden nodig aan zowel het dak als de toren, zowel aan de binnen- als de buitenkant. Het hout van de toren is aangetast door houtborende insecten, en er is overlast door duiven. Om veiligheidsredenen werd in 2021 al de torenhaan van de toren verwijderd. Het sanitair is inmiddels vernieuwd en er is dubbele beglazing geplaatst in de sacristie.

2.9.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Als het hoogste gebouw van Koningshooikt, heeft de kerk een grote invloed op het uitzicht van het dorp. Hoewel het gebouw niet beschermd is, is het wel erkend als bouwkundig erfgoed. De kerk is goed bereikbaar met verschillende buslijnen en er is een ruime parkeerplaats achter de kerk (Parking De Laag, Eikenboslaan).

De pastorie, die ook dienstdoet als dienstencentrum De Waaier (Dorpsstraat 111), en het parochiecentrum Koningshof (Mechelbaan 22) liggen op 5 minuten wandelafstand van de kerk. In de nabije omgeving van de kerk bevindt zich het voormalige gemeentehuis van Koningshooikt, waar een loket is ingericht voor stedelijke diensten en de dorpsraad zetelt. De begraafplaats van Koningshooikt ligt op ongeveer een kilometer van de kerk. Er zijn ook twee scholen in de buurt: de parochiale Heilig Hartschool en GO Leefschool Dagpauwoog.

2.9.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De wekelijkse vieringen op zaterdagavond worden geleid door eigen gebedsleiders en worden bijgewoond door een vaste groep gelovigen. Net als in andere kerken is er ook hier een afname in het aantal bezoekers waar te nemen. De kerk fungeert ook als een van de doopkerken van de pastorale eenheid en jaarlijks vinden er een redelijk aantal uitvaarten plaats. De jaarlijkse Sint-Antoniusviering is een hoogtepunt in de parochie en trekt veel bezoekers. De kerk wordt ook gebruikt voor de vieringen en activiteiten van de vormelingen en eerstecommunicanten uit de cluster Lier-Zuid. Er is een aparte week- en doopkapel ingericht, die afgesloten is met een glazen wand en apart kan worden verwarmd.

Buiten de erediensten wordt de kerk slechts beperkt gebruikt. Sporadisch worden er concerten georganiseerd en de koorrepetities vinden ook plaats in de kerk. De mogelijkheid voor een grotere benutting van de kerk is aanwezig, aangezien Koningshooikt een zeer actief verenigingsleven kent, hoewel dit wel afhankelijk is van dezelfde groep vrijwilligers.

2.10. SINT-JOZEF EN BERNARDUSKERK (Lispersteenweg 275)

© J. Flour

2.10.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jozef en Bernardus

Geografische ligging

- Lispersteenweg 275, 2500 Lier
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Antwerpen
- Dekenaat of Regio:
 - Parochiale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier)
 - Dekenaat Kempen West
 - Vicariaat Kempen
- Parochie: Parochie Sint-Jozef en Bernardus

Eigenaar:

De kapel is eigendom van de kerkfabriek Sint-Gummarus.

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed "Parochiekerk Sint-Jozef en Bernardus" sinds 29/03/2019.

2.10.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Historiek

De kerk van Lisp is een georiënteerde neogotische kerk opgetrokken in 1873-1874, naar ontwerp van provinciaal architect Gife. Aanvankelijk was het koor kleiner en met een driezijdige afsluiting en werd de eerste travee van elke zijbeuk gebruikt als sacristie en bergruimte. In 1876 werd het koor uitgebreid met één travee. Links en rechts werden sacristie en bergruimte gebouwd. De toren werd pas voltooid in 1883. Ten gevolge van enkele miraculeuze genezingen ontstond er een devotie rond het O.L.V.-beeld van de kerk. Deze volksdevotie speelde op het einde van de 19de eeuw tot medio 20ste eeuw een belangrijke rol in de ontwikkeling van het gehucht Lisp.

De kerk liep schade op tijdens WOII. De schade werd tussen 1948-1962 hersteld, o.a. door het plaatsen van nieuwe glasramen door J. Van de Broeck. In 1856 werd het oorspronkelijke, polychrome interieur overschilderd. In 1963-1964 werd de doopkapel aan de straatzijde toegevoegd naar ontwerp van P. Vankerckhoven.

Beschrijving

Het betreft een sobere driebeukige kerk met basilicale opstand: schip van vijf traveeën, koor van één rechte travee en vijfzijdige sluiting, geflankeerd door een sacristie en dienstruimte. De westtoren wordt geflankeerd door de recente doopkapel ten noorden en de traptoren ten zuiden.

De kerk is een bakstenen gebouw op dito sokkel met natuurstenen afzaat, onder leien zadel- of lessenaarsdaken. Natuursteen werd gebruikt voor onder meer omlijstingen en dekstenen. De vierkante westtoren heeft vier geledingen onder ingesnoerde naaldspits. De overhoeks geplaatste steunberen met drie versnijdingen reiken tot de derde geleding. De toegang tot de kerk gebeurt via een rechthoekige deur met lateiconsolen, gevat in geprofileerde spitsboogomlijsting en een vierlob in het boogveld. Hogerop zijn er gekoppelde spitsboogvensters en -galmgaten. Op de hoeken van de

bovenste geleding van de toren zijn er driekwartzuilen van metselwerk met basement en bladkapitelen van natuursteen. Ten zuiden van de toren is er een ingewerkte, polygonale traptoren tot onder de galmgaten.

De zijgevels en het koor worden geritmeerd door middel van versneden steunberen. Ertussen bevinden zich sobere spitsboogvensters gekoppeld door natuurstenen waterlijst. In het koor zijn er hoge gekoppelde spitsboogvensters, bekroond met een oculus.

De noordelijke sacristie is een nagenoeg vierkant aanbouwsel onder lessenaarsdak. De winterkapel (zuidelijke sacristie) heeft een driezijdige sluiting onder zadeldak.

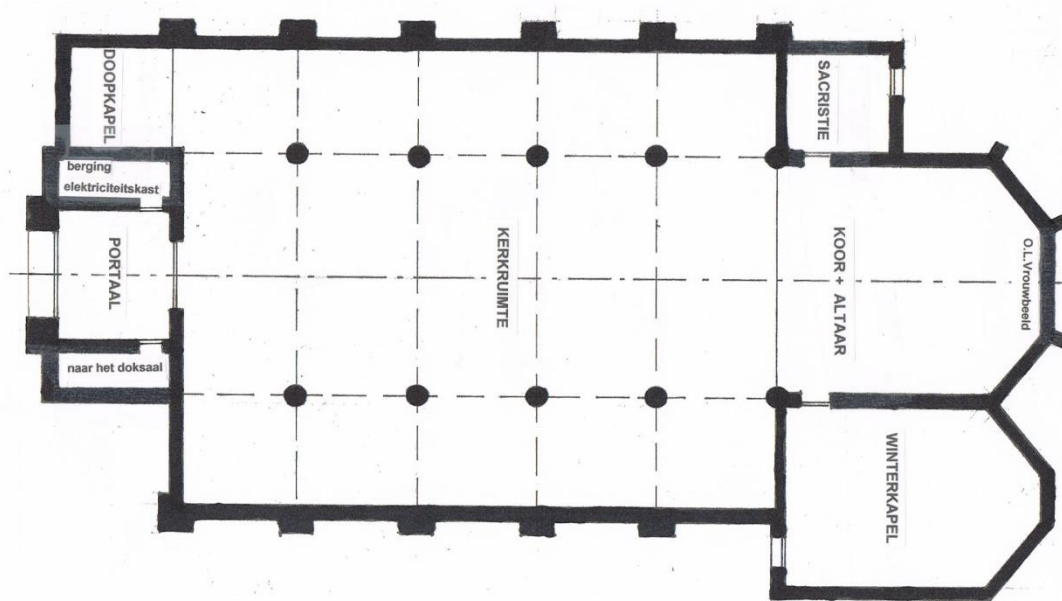
Interieur

Het interieur is bepleisterd en beschilderd. De oorspronkelijke polychromie verdween bij het herschilderen in 1956. Het is een vrij gedrongen ruimte waarbij het schip van de zijbeuken wordt gescheiden door spitsbogen gedragen door zuilen met koolbladkapiteel op achzijdige natuurstenen basis. Het plafond bestaat uit kruisribgewelven met bladwerksleutel, waarbij de ribben opgevangen worden door bladwerkconsolen. In het koor steunen de ribben op colonnetten. In de winterkapel is er een houten spitstongewelf.

Mobilair

- Onze-Lieve-Vrouw met Jezuskind, gedateerd 1874, naar ontwerp van F. De Vriendt.
- Plaasteren kruisweg van F. De Vriendt.
- Verschillende beelden uit de 19-20ste eeuw: Sint-Jozef (polychroom), Sint-Bernardus (goudschildering), Onze-Lieve-Vrouw (polychroom), Sint-Antonius (polychroom) en H. Hart (polychroom).
- Neogotische meubilair met twee houten biechtstoelen, houten preekstoel (zonder hemel) en hoogzaal.
- Orgel van J. Stevens (Duffel, 1900) omgebouwd in 1963 en gerestaureerd in 2008-2013 (Demunck, Sint-Niklaas).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

De kerk is ongeveer 500m² en heeft een vrije hoogte van ca. 14 meter.

2.10.3. Bouwfysische toestand

De kerk werd voor het laatst geïnspecteerd door Monumentenwacht in 2019. Volgens het rapport verkeert de kerk in redelijke staat. Tussen 2012 en 2013 werden de gevels van het schip en de zijbeuken gerenoveerd.

2.10.4. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk van Sint-Jozef en Bernardus is niet beschermd, maar is wel erkend als bouwkundig erfgoed. Ze is gelegen in de volksbuurt Lisp. De pastorie bevindt zich naast de kerk en herbergt tegenwoordig een buitenschoolse opvang, die ook gebruik maakt van de voormalige tuin rondom de pastorie en de kerk. Achter de kerk liggen de terreinen van de jeugdbeweging Chiro Lips. Het stadion van de voetbalvereniging Lierse Kempenzonen grenst aan kerk en pastorie. Op 5 minuten wandelafstand bevindt zich basisschool Sint-Ursula. In de directe omgeving zijn er weinig groene ruimten, behalve de pastorie- en kerktuin en de terreinen van de Chiro. Wat verder bevinden zich de oevers van de Nete en, aan de overzijde, Nazareth.

2.10.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Het kerkelijk gebruik is beperkt tot vieringen die door een klein aantal gelovigen worden bijgewoond. Er zijn geen eigen voorgangers en er is een gebrek aan vrijwilligers om de

erediensten voor te bereiden. De kerkraad heeft aangegeven de activiteiten te willen stopzetten vanwege de hoge leeftijd van de leden, en er is momenteel geen vervanging. Ondanks de afname in kerkbezoeken blijft er een bedevaart naar de kerk vanwege het miraculeuze Mariabeeld.

In 2021 werd er al een dossier voor herbestemming opgestart. Na een marktonderzoek, waarin de voetbalvereniging Lierse Kempenzonen interesse toonde in het gebouw, werd de procedure echter stopgezet. In 2024 gaf de eigenaar van het gebouw, de kerkfabriek Sint-Gummarus, aan bereid te zijn het gebouw over te dragen aan Lierse Kempenzonen. Momenteel zijn er gesprekken gaande tussen de voetbalvereniging, de kerkfabriek en de stad Lier. Het wordt verwacht dat er snel een overeenkomst wordt bereikt over de herbestemming van de kerk. Een vertegenwoordiger van het bisdom gaf aan dat er principieel akkoord is voor een (commerciële) invulling van de kerk door Lierse Kempenzonen, op voorwaarde dat er een passende eredienstruimte of kapel wordt ingericht voor minimaal 40 personen, waar het miraculeuze Mariabeeld kan worden geplaatst. Er zijn ook al verkennende gesprekken gaande over de mogelijkheid om de parochies Heilig Hart en Sint-Jozef en Bernardus samen te voegen.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Kerk	Locatie	Categorie	Toekomstvisie
Heilige Familie	Berlaarsesteenweg 85	B	Nevenbestemming (onderzoek herbestemming in functie van het toekomstig kerkelijk gebruik)
Heilig Hart	Antwerpsesteenweg 78	B	Nevenbestemming (onderzoek herbestemming in functie van het toekomstig kerkelijk gebruik)
Heilig Kruis	Renaat Veremansplein 2	A	Eredienst, valorisatie
Onze Lieve Vrouw Onbevlekt	Lachenen – Mechelsesteenweg 233	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Gummaruskerk	Kardinaal Mercierplein z/n	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Pieterskapel	Heilige-Geeststraat 9	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Jacobskapel	Grote Markt 60	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Margaritakerk	Oud-Kerkhof 9	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Jan Evangelist	Koningshooikt – Koningsplein z/n	A	Eredienst, valorisatie
Sint-Jozef en Bernardus	Lispersteenweg 275	B	Nevenbestemming (herbestemming indien passende eredienstruimte voor Mariabeeld)

De toekomst en functies van de kerken op het grondgebied van Lier worden bepaald in lijn met de visie van de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs.

Door de voortdurende ontkerkelijking en de hoge (maatschappelijke) kosten voor het onderhoud en de restauratie van kerken, moeten kerkbesturen en

gemeentebesturen kritisch nadenken over de toekomst van deze gebouwen en de mogelijkheid voor herbestemming.

Het aantal gelovigen dat de zondagsvieringen bijwoont, neemt af. Kerken vullen zich nog slechts bij bijzondere vieringen of hoogdagen. Toch hechten veel mensen waarde aan de kerk als beeldbepalend element in hun straat of wijk, al vertaalt zich dat zelden in daadwerkelijk parochiaal engagement. Parochies hebben steeds minder vrijwilligers, wat de werklast voor hen zwaarder maakt. Bovendien is er voor de hele stad Lier slechts één priester, bijgestaan door een meewerkend priester.

Het is dus noodzakelijk om actie te ondernemen en beslissingen te nemen over de toekomst van de kerkgebouwen en parochies, en na te denken over mogelijke neven- of herbestemming. Voor elke kerk in Lier is er kritisch nagedacht over de toekomst, met de keuze voor parochiekerk, valorisatie, medegebruik, nevenbestemming of herbestemming. In lijn met de provincie Antwerpen worden drie categorieën gehanteerd: kerken die voor de eredienst behouden blijven, kerken waarvan het kerkelijk leven binnen de huidige legislatuur zal stoppen (B-kerken), en kerken waarvan de toekomst in volgende legislaturen verder moet worden bepaald (C-kerken).

Kerk Heilige Familie

De kerk Heilige Familie heeft een levendig parochieteam, maar kent net zoals in andere Lierse kerken een sterke terugval van het aantal gelovigen. De kerk is eigendom van de stad en een aantal jaren geleden waren er al plannen voor een nevenbestemming van het gebouw. De kerk wordt vandaag al voor allerlei activiteiten gebruikt. Dit nevengebruik wordt verder gestimuleerd en de nodige investeringen zullen worden gedaan om dit maximaal toe te laten.

Indien het kerkelijk leven in de parochie binnen de huidige legislatuur zal stilvallen zal de kerk mogelijk niet meer een neven- maar een herbestemming krijgen en zal de parochie dan op termijn waarschijnlijk samengevoegd worden met een buurtparochie. Wanneer dat het geval is, worden het onderzoek naar een herbestemming – in overleg met de kerkfabriek – gestart.

Beoordeling:

- Nevenbestemming – indien het kerkelijk leven deze legislatuur zal stilvallen wordt een onderzoek naar bestemming gestart
- Categorie B

Kerk Heilig Hart

De Heilig- Hartkerk werd een paar jaar geleden onder leiding van de stad Lier grondig gerestaureerd om te dienen voor de eredienst, maar eveneens te functioneren als multifunctionele ruimte voor concerten en culturele evenementen. Deze ruime kerk beschikt over een specifieke winterkapel waarin tijdens de koude maanden van het jaar de vieringen voor beperkt publiek worden georganiseerd. De

kerkfabriek is eigenaar van de kerk, maar is niet zelfbedruipend. Het aantal kerkgangers heeft gedurende de laatste decennia een forse terugloop gekend. Vandaag woont slechts een zeer beperkt aantal gelovigen de vieringen bij in een (veel) te grote kerk. Zal er een kentering komen in de huidige legislatuur?

De kerk wordt vandaag al voor allerhande activiteiten gebruikt. Dit nevengebruik wordt verder gestimuleerd. Indien het kerkelijk leven in de parochie binnen de huidige legislatuur zal stilvallen is er geen nood meer aan een gebouw voor de eredienst. De intentie is al geopperd om de parochie samen te voegen met Sint-Jozef en Bernardus (Lisp), maar de echte gesprekken dienen nog opgestart te worden. De mogelijkheid bestaat dan dat de kerk Heilig Hart dan mogelijk niet meer een neven- maar een herbestemming zal krijgen. Wanneer de parochie met een buurparochie zal worden samengevoegd moet uitgeklaard worden waar de parochiekerk zal komen en kan eventueel een onderzoek naar een herbestemming – in overleg met de kerkfabriek – starten.

Beoordeling:

- Nevenbestemming – indien het kerkelijk leven deze legislatuur zal stilvallen wordt een onderzoek naar bestemming gestart
- Categorie B

Kerk Heilig Kruis

Bij de oprichting van de PE in 2018 werd de H. Kruiskerk gekozen als zondagskerk, het kloppend hart van de pastorale eenheid. In deze kerk wordt elk weekend van het jaar op zondag de eucharistie gevierd. De parochie van Heilig Kruis is een groeiende kerkgemeenschap met onder de kerkgangers veel wat gezinnen jongeren en gelovigen uit de andere parochies van de pastorale eenheid.

De Heilig Kruiskerk is een voortreffelijk onderhouden kerkgebouw, is voldoende ruim en werd in 2024 nog voorzien van een vernieuwde verwarmingsinstallatie en een nieuw orgel. De kerk is centraal gelegen, is vlot bereikbaar en beschikt naast een grote ploeg medewerkers ook over geschikte accommodatie om te blijven in te zetten op een kwaliteitsvolle en mooie liturgie voor de gelovigen van zowel de eigen als de andere parochies.

Het spreekt dan ook voor zich dat de Heilig Kruiskerk ook in de nabije toekomst in dienst blijft staan voor de liturgie.

Van zodra de restauratiewerken aan de Sint-Gummaruskerk zijn afgerond zal er bekeken worden welke kerk het meest geschikt is om te dienen als zondagskerk.

Beoordeling:

- Parochiekerk - valorisatie
- Categorie A

Kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt

De kerk is perfect onderhouden en werd een paar jaar geleden voorzien van vloerverwarming. De kerk is vlot bereikbaar, zowel met het openbaar vervoer als met de wagen dankzij een ruime parking naast en achter de kerk. Achter de kerk bevindt zich de parochiezaal en de plaatselijke school. Het kerkgebouw doet sporadisch dienst voor concerten of soortgelijke evenementen. Het aantal gelovigen in deze kerk is ruimer dan bij andere kerken van de parochiale eenheid. Bovendien is de kerkfabriek zelfbedruipend.

Beoordeling:

- Parochiekerk - valorisatie
- Categorie A

Kerk Sint-Gummarus

De Sint-Gummaruskerk ondergaat de komende jaren een grootschalige restauratie. Momenteel is de kerk gesloten voor de eredienst, maar van zodra de werken achter de rug zijn zal ze opnieuw gebruikt worden voor de eredienst in de periode tussen Pasen en Allerheiligen. De rest van het jaar zullen de vieringen doorgaan in de Sint-Pieterskapel.

Van oudsher was de Sint-Gummaruskerk de belangrijkste kerk van Lier en hoewel ze niet meer de rol van zondagskerk speelt blijft ze de hoofdkerk. De kerk domineert de skyline. De kunsthistorische waarde en de aanwezigheid van een waardevol kerkpatrimonium met een aantal erkende Vlaamse topstukken maken haar tot een van de belangrijkste toeristische bezienswaardigheden van de stad. Er wordt verwacht dat die rol na de restauratie, waarin ook ontsluitingswerken voor de kerk en de toren voorzien worden, nog zal toenemen.

Daarom wordt ervoor gekozen om de kerk voor te behouden voor de eredienst met volwaardige valorisatie.

Bovendien zal voor de kerk deze legislatuur actie ondernomen worden voor een eventuele toekenning van de titel als basiliek. Tijdens het bezoek van de vorige nuntius gaf hij aan dat deze titel voor de kerk gepast zou zijn. Ondertussen heeft de voorzitter van het Centraal Kerkbestuur overlegd met de burgemeester en is er beslist dat kerkfabriek Sint-Gummarus en stad Lier alle formaliteiten gaan vervullen om deze titel aan te vragen aan de bisschop Johan Bonny tegen eind juni 2029.

Van zodra de restauratiewerken zijn afgerond zal er bekeken worden welke kerk het meest geschikt is om te dienen als zondagskerk.

Beoordeling:

- Parochiekerk - Valorisatie
- Categorie A

Sint-Pieterskapel

De Sint-Pieterskapel doet vandaag dienst als plaats voor de eredienst tijdens de restauratie van de Sint-Gummaruskerk. Na afloop van de werken zal ze vermoedelijk wel opnieuw de functie van winterkapel opnemen.

Daarnaast heeft ze een grote (kunst)historische waarde. Met de ontsluiting van de hele Sint-Gummarussite (met kerk, kapel en Heilige-Geestgebouw) valt waarschijnlijk te verwachten dat dit nog in belang zal toenemen.

Omwille van de functie als winterkapel, de (kunst)historische waarde en het toeristisch potentieel wordt voorgesteld de kerk te behouden voor de eredienst met een volwaardige valorisatie.

Beoordeling:

- Parochiekerk – Valorisatie
- Categorie A

Sint-Jacobskapel

De Sint-Jacobskerk heeft een rol als bedevaartkapel en wordt druk bezocht door gelovigen voor gebed of het branden van een kaarsje en door toeristen.

Beoordeling:

- Parochiekerk – Valorisatie
- Categorie A

Begijnhofkerk – Sint-Margaritakerk

De begijnhofkerk is dé trouwkerk van Lier. Sporadisch gaat er ook een begrafenis door. Vieringen zijn er enkel op hoogdagen, zoals de begijnhofprocessie. Naast haar religieus belang heeft de kerk ook een groot (kunst)historisch belang en herbergt het vele waardevolle kerkschatten. De kerk is vandaag enkel te bezoeken tijdens gegidste wandelingen, maar heeft aanzienlijke potentie als toeristische bezienswaardigheid.

Beoordeling:

- Parochiekerk – Valorisatie
- Categorie A

Kerk Sint-Jan Evangelist

De kerk Sint-Jan Evangelist is de enige in de deelgemeente Koningshooikt en ligt op relatief grote afstand tot de andere Lierse kerken. Het gebouw verkeert bovendien ook in relatief behoorlijke staat. De kerkfabriek is wel niet zelfbedruipend.

Hoewel ook hier het aantal kerkgangers terugloopt, is het behoud van de kerk voor de eredienst belangrijk omwille van het ontbreken van een andere kerk in de buurt. Bovendien heeft Koningshooikt een aantal eigen voorgangers en heeft het nog wel

een actief verenigingsleven. Hierdoor zijn er voor deze kerk wel mogelijkheden voor valorisatie.

Beoordeling:

- Parochiekerk – Valorisatie
- Categorie A

Kerk Sint-Jozef en Bernardus

De vieringen in de kerk Sint-Jozef en Bernardus worden door een zeer beperkt aantal gelovigen bijgewoond. Er zijn geen eigen gebedsleiders en bijna geen vrijwilligers die kunnen meehelpen bij het voorbereiden van de vieringen. Bovendien heeft de kerkraad aangegeven haar activiteiten te willen stopzetten omwille van de hoge leeftijd van haar leden en is er momenteel geen vervanging voorzien. De kerk blijft wel een rol spelen als bedevaartskerk door de aanwezigheid van een miraculeus Mariabeeld. In tegenstelling tot de parochie groeit en bloeit de plaatselijke jeugdbeweging Chiro evenwel groeit en bloeit als voorheen en heeft het een voortreffelijke werking.

Momenteel zijn er gesprekken lopende tussen de kerkfabriek Sint-Gummarus (eigenaar van de kerk), stad Lier en voetbalvereniging Lierse Kempenzonen, die interesse heeft in de kerk. Een overeenkomst over de her- of nevenbestemming van de kerk wordt snel verwacht. Een vertegenwoordiger van het bisdom gaf aan principieel akkoord te kunnen gaan met een (commerciële) invulling van de kerk door Lierse Kempenzonen, op voorwaarde dat er een passende eredienstruimte/kapel wordt ingericht voor minimaal 40 personen waar het miraculeuze Mariabeeld kan ondergebracht worden. Omwille van het behoud van de winterkapel als plaats voor de eredienst, wordt gesproken over nevenbestemming, niet over herbestemming. Er zullen gesprekken opgestart worden voor de samenvoeging van de parochies Heilig Hart en Sint-Jozef en Bernardus. Indien een passende eredienstruimte voor de aanbidding van het miraculeuze Mariabeeld op een andere locatie kan worden voorzien is een herbestemming (en geen nevenbestemming) mogelijk.

Beoordeling:

- Nevenbestemming (herbestemming indien passende eredienstruimte voor het miraculeuze Mariabeeld)
- Categorie B

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

De Pastorale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs en het centraal kerkbestuur zijn zich bewust van de toenemende ontkerkelijking en de impact hiervan op de parochiale werking. Kerkraden worden moeilijk bemand, en op sommige plaatsen kan de parochiale werking alleen voortbestaan door de steun van vrijwilligers uit andere parochies.

In 2024 werden de eerste gesprekken opgestart over de toekomst van de Lierse parochies, mede ingegeven door de mogelijke samenvoeging van de parochies Heilig Hart en Sint-Jozef en Bernardus. Een eerste overleg tussen de parochies vond plaats op 6 februari 2024. Mogelijk zal er ook nagedacht worden over de samenvoeging van andere parochies. Deze gesprekken zullen worden geleid door de pastorale eenheid.

Voor de toekomst van de Heilige Familiekerk is al eerder nagedacht, vooral op initiatief van het stadsbestuur, dat eigenaar is van het gebouw. Destijds werd gesproken over nevenbestemming, waarbij een deel van het gebouw voor erediensten behouden zou blijven. Aangezien het kerkelijk leven op korte termijn waarschijnlijk zal stilvallen, moeten de plannen mogelijk (gedeeltelijk) herzien worden tot een volwaardige herbestemming. Dit wordt de verantwoordelijkheid van het stadsbestuur. De uitvoering kan eventueel samenvallen met de volgende fase van de restauratie, die waarschijnlijk in deze legislatuur zal plaatsvinden. Het openwerken van de zijgevels en het toepassen van het box-in-boxprincipe in de zijbeuken zou als pilootproject kunnen worden uitgewerkt, zonder dat het gebouw direct aan de eredienst onttrokken hoeft te worden.

Voor de Heilig Hartkerk geldt hetzelfde. De kerk werd recent gerestaureerd om bredere toepassingen mogelijk te maken. Wanneer er in de toekomst geen erediensten meer zullen plaatsvinden, zal het gebruik van het gebouw opnieuw bekeken moeten worden. Het is nog niet duidelijk wie de regie in handen zal nemen. De timing hangt eveneens af van de toekomst van de kerk in Lisp en de lopende gesprekken over een mogelijke fusie. In dat geval zal ook moeten bepaald worden waar de ruimte voor erediensten zal blijven: in de kerk Heilig Hart of in de kapel in Lisp, waarin het miraculeuze Mariabeeld wordt bewaard.

Er lopen momenteel gesprekken tussen de kerkfabriek Sint-Gummarus (eigenaar van de kerk), de stad Lier en voetbalvereniging Lierse Kempenzonen, die interesse heeft in de kerk. Een overeenkomst over de her- of nevenbestemming wordt binnenkort verwacht. Een vertegenwoordiger van het bisdom gaf aan principieel akkoord te kunnen gaan met een commerciële invulling van de kerk door Lierse Kempenzonen, op voorwaarde dat er een geschikte eredienstruimte/kapel voor minimaal 40 personen wordt ingericht, waar het miraculeuze Mariabeeld kan worden ondergebracht. Indien de winterkapel als plaats voor erediensten wordt gebruikt, spreken we dan over nevenbestemming, niet over herbestemming.

De valorisatie van de Sint-Gummaruskerk en de Sint-Pieterskapel maakt deel uit van de grootschalige restauratie van de kerk en het Heilige-Geestgebouw. Hierbij zal de ontsluiting van de kerk en de toren verbeteren. Voor de openstelling van de Begijnhofkerk zullen gesprekken tussen de kerk en het stadsbestuur in deze legislatuur worden opgestart.

Vandaag dient de kerk van Heilig Kruis als zondagsdienst. Van zodra de restauratiewerken aan de Sint-Gummaruskerk zijn afgerond zal er bekeken worden welke kerk het meest geschikt is om te dienen als zondagskerk: hetzij de kerk Heilig Kruis, hetzij de Sint-Gummaruskerk. Vermoedelijk zal die keuze pas in een volgende legislatuur moeten gemaakt worden.

Verder zal onderzocht worden of het mogelijk is een aantal kerkgebouwen open te stellen voor studenten tijdens de blokperiode. Deze vraag is in het verleden al gesteld door de parochie Heilige Familie. Hiervoor moet dan wel bekeken worden welke ingrepen hiervoor nodig zijn (voldoende stopcontacten, uitbreiding WIFI, andere faciliteiten, ...).

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Bijlage 1: Toekomstvisie Pastorale Eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs

1. INLEIDING

Vooreerst is het belangrijk om weten dat de organisatie van de eredienst(en), de gedeelde verantwoordelijkheid is van zowel de pastorale als de politieke overheid. (Stads-of gemeentebestuur).

Aangezien het in vele gevallen de politieke overheid is die eventuele (begrotings-)tekorten van de plaatselijke kerkraden opvangt, moge het duidelijk zijn dat de politieke besturen al maar minder geneigd zijn zich daarvoor nog langer te engageren. Vaak wordt eerder de voorkeur gegeven aan sociale projecten of infrastructuren en worden de budgetten daaraan toegekend zodat de vaak weerkerende 'bijpassingen' voor wat betreft het kerkelijk patrimonium fors op de helling komen te staan. Vanuit het politieke standpunt wordt derhalve aangedrongen op een 'inventarisering' van dat patrimonium en worden voorstellen tot direct (periode van maximaal 5 jaar) ingrijpen verwacht.

In het kerkenbeleidsplan zoals het initiatief van de gemeentelijke overheid wordt genoemd, berust uiteraard (den vooral) ook de pastorale invulling, de uiteindelijke bestemming en het gebruik van ieder kerkgebouw - al of niet erkend als beschermd monument- tot de exclusieve verantwoordelijkheid van de bisschop in zijn eendoordeel bijgestaan door het vicariaat, de pastorale eenheid en de plaatselijke parochie bij monde van haar kerkraad.

Het lijkt geen twijfel dat anno 2025 niet alle kerkgebouwen nog even intensief gebruikt worden. De relaties tussen parochies en de pastorale werking ondergaan evenzeer wijzigingen.

Het is daarom aangewezen bij de bepaling van het toekomstbeeld, het gebruik van elk individueel kerkgebouw te spiegelen aan een ruim pastoraal plan voor de hele pastorale eenheid. Dit plan moet onderwerp en basis zijn voor een breder overleg omtrent uiteindelijke bestemming van de verschillende gebouwen zowel voor wat betreft het financiële aspect als voor wat pastoraal en maatschappelijk haalbaar en/of verantwoord is. Het plannen (en organiseren) van het toekomstig beleid dient uiteraard voorafgegaan te worden door een brede en open communicatie met de bevoegde diensten van het stadsbestuur, de pastorale eenheid (PE), het centrale kerkbestuur (CKB) en het vicariaat. De stem vanuit de verschillende parochies werd middels enquête reeds gehoord en in kaart gebracht.

In de bijeenkomsten van de pastorale eenheid is deze problematiek meermaals onderwerp van agenda geweest. Teneinde een actuele klare visie te kunnen ventileren, werd de situatie zowel algemeen als ten opzichte van ieder afzonderlijk onderdeel van ons patrimonium in al zijn aspecten belicht en werden hiernavolgende aanbevelingen gedaan. Het spreekt voor zich dat er niet over ijs van één nacht is gegaan en dat, alvorens tot de slotsom te komen, meerdere consultaties werden verricht. Zowel KR, PKG én parochianen van de verschillende parochies (7) hebben uitvoerig de mogelijkheid gehad hun visie kenbaar te maken.

De voorlopige conclusie zoals die medio 2023 werd genoteerd is mede grond en aanleiding geweest tot de uiteindelijke besluitvorming.

2. Wat leeft er?

Het leidt geen twijfel dat de steeds voortschrijdende 'ontkerkelijking' er mede de oorzaak van is dat de visie op de werking van de parochies enerzijds en het gebruik van de kerkgebouwen anderzijds, grondig gewijzigd is. Merendeel op initiatief van de politieke overheden worden er confronterende vragen gesteld omtrent de financiën m.b.t. het onderhoud van vaak erg "gekwetste" kerkgebouwen. Stads- of gemeentebesturen wensen niet langer op te draaien voor de (toenemende) tekorten en met de regelmaat van een klok dringt de vraag naar NEVENBESTEMMING of zelfs HERBESTEMMING zich op.

Uit pure objectiviteit dient deze kwestie ook de aandacht van de pastorale eenheid gaande te houden. Wij stellen vast dat velen van mening zijn dat er inderdaad over de kerken moet "nagedacht" worden maar het is evenzeer duidelijk dat vanaf het ogenblik dat er sprake is (zou zijn) van neven- of herbestemming, de publieke reactie vaak helemaal de andere kant op gaat en dat het "nadenken" over het plaatselijke kerkgebouw, niet zelden overhelt naar puur protectionisme. Mensen zijn blijkbaar gesteld op hun straatbeeld en daar hoort "hun" kerk met klassieke invulling, onlosmakelijk bij. Een louter gevoelsmatige kwestie vaak, die ver van de realiteit staat, te meer daar de beschermende instelling zich zelden of nooit vertaald naar daadwerkelijk parochiaal engagement toe.

In de meeste kerken worden de zondagsvieringen door steeds minder gelovigen bijgewoond. Gebedsdiensten bijgewoond door 20 à 25 mensen, worden als een waar succes ervaren...en deze negatieve tendens zet zich in bijna alle parochiekerken door.

Kerken die iedere zondag vollopen, is een droom die enkel noch min noch meer waargemaakt kan worden bij bijzondere feestelijkheden (...soms bij begrafenissen of weinig frequente huwelijken...) of kerkelijke hoogdagen...en zelfs dan nog niet overal. God is overal maar er wordt geen contact met Hem gezocht in het kerkgebouw! De parochies zijn aangewezen op de inzet van steeds dezelfde vrijwilligers die steeds meer taken moeten verdelen onder steeds minder mensen. Bovendien wordt het geheel in Lier 'gedragen' door slechts één priester (bijgestaan door 1 meewerkend priester) wat feitelijk totaal ongeoorloofd is.

De parochiewerking weegt zwaar. Voor wie en hoe lang nog? De vooruitzichten zijn in de meeste parochies niet van aard om in hoerastemming te verkeren. Ook het verenigingsleven brokkelt op vele plaatsen af aangezien het ook daar mangelt aan opvolging...voortzetting...engagement. Vele jongeren hebben volstrekt geen aandacht voor parochie en/of haar werking, ze komen in kerk noch kluis en niet zelden hebben ze een totaal andere visie dan die welke gestoeld is op christelijke(katholieke) normen en waarden. Ze hebben geen of erg weinig voeling met de hedendaagse kerk en/of de erediensten. Het percentage dat zich wél

engageert, houdt op verschillende plaatsen de jeugdbewegingen in leven en ze doen dat met succes.

Ingrijpen is dus noodzaak. Parochiekerken worden onder de loep genomen en er dienen vooral praktische en pragmatische beslissingen genomen te worden. Nutteloos gadeslaan wat er (niet)gebeurt heeft geen zin en dus dient er gehandeld te worden. Kerkgebouwen naar categorieën indelen en consequente adviezen uitbrengen:

A-KERK	VOLWAARDIG BEHOUD VOOR DE EREDIENST
B-KERK	GEBRUIK WORDT VERWACHT BINNEN 5 JAAR STIL TE VALLEN
C-KERK	TOEKOMST VOLGENDE 10/15 JAAR VERDER UIT TE KLAREN

Kerken die binnen een periode dreigen 'stil te vallen' (B-Kerken), komen in aanmerking voor neven- of herbestemming.

Kerken waarvan de huidige situatie onvoldoende duidelijk is, (C-kerken) blijven alternatieven voor her-of nevenbestemming.

Te beschouwen kerken in Lier:

1. Heilige-Kruiskerk
2. Heilig Hartkerk
3. Sint-Jozef en Sint-Bernarduskerk
4. Sint-Jan Evangelist kerk
5. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt
6. Sint-Gummaruskerk
7. Sint-Pieterskapel
8. Heilige Familiekerk
9. Sint-Margaretha

HEILIG-KRUIS KERK

Bij de oprichting van de PE in 2018 werd de H.Kruis-kerk door ons team gekozen als "zondagskerk", het kloppend hart van de pastorale eenheid. Dit betekent concreet dat in deze kerk IEDER weekend van het jaar op zondag een Eucharistie gevierd wordt. Deze kerk is een huis van gebed, een thuis voor deze en volgende generatie gelovigen. De gastvrije én groeiende kerkgemeenschap ontvangt tevens gelovigen uit de andere parochies van de pastorale eenheid, jongeren en gezinnen. Vanuit de omstreken en verder komt men ook naar hier. Het spreekt voor zich dat de Heilig Kruiskerk ook in de (nabije) toekomst in dienst blijft staan voor de liturgie.

Door in te zetten op kwaliteitsvolle en mooie liturgie, kunnen we een beroep doen op: lectoren, misdienaars, orgelist, vrijwilligers voor het onderhoud + openen en sluiten van de kerk, vrijwilligers voor ontvangst (klaarmaken van koffie en gebak bij bijzondere gelegenheden), klaarzetten van de kerk voor o.a. uitvaarten, catechisten, een diaken een pastorale werkster en lekenbegeleiders... en uiteraard onze pastoor. Er wordt op de eerste zondag van de maand voorzien in een jongerenviering waar catechese aan voorafgaat. Na de viering ontmoeting in de parochiezaal.

Op de vijfde zondagen in het jaar voorzien we elders in de PE geen vieringen om gemeenschap-opbouwend te werken richting de zondagskerk. Ook na die vieringen worden de aanwezigen gul ontvangen in de parochiezaal.

Maandelijks wordt in de H.Kruis-kerk op zondagnamiddag een doopviering gehouden.

Zo trekt deze vitale zondagskerk ook nieuwe christenen aan (catechumenen). Het kan dan ook niet anders dan dat er, in schril contrast met de meeste andere kerken binnen de PE, hier elke zondag ruime aanwezigheid is tijdens de vieringen en dit het ganse jaar door.

De Heilige Kruiskerk is een voortreffelijk onderhouden kerkgebouw geheel conform de normen om goed te kunnen vieren. Bovendien is de kerk in tegenstelling van wat men van buitenaf zou kunnen vermoeden, helemaal niet klein...geheel integendeel, het gebouw is voldoende ruim, en werd onlangs (2024) voorzien van vernieuwde verwarmingsinstallatie en een nieuw orgel.

Ondanks de centrale ligging van de kerk, is deze vlot bereikbaar, er is voldoende parking beschikbaar naast en over de kerk en de parochiezaal vormt een urbanistische eenheid met de kerk.

Beoordeling: A- KERK VOLWAARDIG BEHOUD VOOR DE EREDIENST

HEILIG HARTKERK

De Heilig- Hartkerk is een relatief jonge kerk die een paar jaar geleden een volledige restauratiebeurt onderging onder leiding van de stad Lier. Het gebouw staat aldus volledig in orde voor de erediensten en beschikt, gezien de constellatie, tevens over faciliteiten om te fungeren als ontvangstzaal voor concerten en/of andere culturele evenementen. Deze ruime kerk beschikt over een specifieke 'winterkapel' waarin tijdens de koude maanden van het jaar de vieringen voor beperkt publiek worden georganiseerd. De kerk is eigendom van de kerkfabriek maar inzake begroting niet zelf bedruipend. Het aantal kerkgangers heeft gedurende de laatste decennia een forse terugloop gekend in zoverre dat actueel een kleine gemeenschap de vieringen bijwoont in een (veel) te grote kerk. Het ruime aantal inwijkelingen van vreemde (islamitische) origine heeft er niet toe bijgedragen dat op dit vlak een gunstige kentering mag verwacht worden. Er wordt in deze kerk niet meer gedoopt maar ze doet nog wel dienst voor uitvaarten en eventuele huwelijksvieringen. Gezien de langdurige sluiting van de Sint-Gummaruskerk worden grotere vieringen (eerste communie/ vormselviering) van de noord-cluster in deze kerk georganiseerd maar dit zijn oplossingen 'pour les besoins de la cause'. De Heilig-hartkerk heeft een nog actieve kerkraad en kan een beroep doen op een (beperkt) aantal plaatselijke gebedsleiders. De parochie beschikt over een parochiezaal die evenwel door een afzonderlijke VZW wordt beheerd. Sinds de renovatie is de heilig-Hartkerk opgenomen in de gidsenroute van de stad.

Beoordeling: B-KERK GEBRUIK LOUTER VOOR DE EREDIENST WORDT VERWACHT BINNEN 5 JAAR STIL TE VALLEN

SINT JOZEF EN BERNARDUSKERK

Tot voor kort was er zelfs onduidelijkheid omtrent de eigenaar van dit kerkgebouw. Laatste wat werd vernomen is dat de kerkraad van de Sint-Gummarusparochie eigenaar zou zijn maar daaromtrent zijn tot nog toe geen formele bewijzen aangevoerd. Deze kerk maakte gedurende tientallen jaren deel uit van een bijzonder volkse buurt van de stad Lier. De 'kerk van Lisp' vergaat het heden een pak minder goed. De eigen kerkraad heeft reeds gedurende enige tijd aangegeven dat zij - vooral gezien de gevorderde leeftijden van de leden- hun specifieke activiteiten willen stopzetten. Er is geen vervanging voorzien evenmin als dat er op het andere echelon sprake is van een plaatselijke kerngroep (PKG), wat maakt dat deze kerk' an sich' aansturing mist.

Deze parochie heeft geen eigen gebedsleiders, er zijn quasi geen vrijwilligers die kunnen ingezet worden om de kerk voor de eredienst(en) voor te bereiden. De zondagvieringen worden gefrequentieerd door een zeer beperkt aantal gelovigen. De plaatselijke Chiro evenwel groeit en bloeit als voorheen en hebben een voortreffelijke werking. Voor wat betreft het domein van deze jeugdbeweging is er behoorlijk wat achterhoedegevecht dat in hoge mate wordt gevoerd door de Kon.Lierse SK die meer dan een oogje heeft op de terreinen zowel van de jeugdbeweging voornoemd als voor de gronden waarop de kerk gebouwd is. Besprekingen over en weer tussen betrokken partijen en de stad Lier zijn gaande. Recentelijk werden verkennende gesprekken opgestart om de parochie samen te voegen met de parochie van het Heilig - Hart. Vanuit de PE is dit idee gerijpt en werd er correct advies terzake ingewonnen zonder evenwel al tot definitieve initiatieven desbetreffend over te gaan.

Ontegensprekelijk dient bij ieder overweging die gemaakt wordt, rekening gehouden te worden met het facet dat de Jozef en Bernarduskerk nog altijd haar rol heeft van bedevaartskerk . Dit mag/kan niet over het hoofd worden gezien en zal onderwerp van agenda dienen te vormen bij eventuele besprekingen. Het is aangewezen voor het Mariabeeld de facto een plaats te vrijwaren mocht kerk/parochie ophouden te bestaan.

Beoordeling: B- KERK GEBRUIK WORDT VERWACHT BINNEN (minder dan ?) 5 JAAR STIL TE VALLEN

SINT-JAN EVANGELIST

Dit kerkgebouw is het enige in de deelgemeente Koningshooikt en ligt op relatief grote afstand tot de andere Lierse kerken. Deze 'aangename' parochiekerk is een gebouw dat, in vergelijking met sommige andere kerken binnen de pastorale eenheid, in een behoorlijke staat van onderhoud verkeert. Kortelings zullen werken moeten overwogen worden aan dak en toren maar inmiddels werd het sanitair en de beglazing van de sacristie gerealiseerd. Deze kerk(raad) is niet zelf bedruipend en dus onafhankelijk van overheden wat de zorg voor eventuele latere structurele werken kan vergemakkelijken. In Koningshooikt is er nog wél een actief verenigingsleven, weliswaar ondersteund door steeds dezelfde vrijwilligers. De vieringen (steevast op zaterdagavond) worden bijgewoond door een 'vaste' groep kerkgangers; ofschoon ook daar van enige (versnelde) terugloop sprake is. De

parochie kan bogen op de medewerking en inzet van eigen gebedsleiders. De kerk is tevens één van de 'doop-kerken' van de pastorale eenheid en jaarlijks hebben in het gebouw nog een redelijk aantal uitvaarten plaats.

Deze kerk behoort tot de cluster Lier- Zuid en wordt ieder jaar gebruikt voor vieringen of activiteiten van de vormelingen en eerstecommunicanten van de cluster voornoemd.

Gezien de levendigheid van de parochie enerzijds en het feit dat de gelovigen al snel grote afstanden zouden moeten afleggen om de andere kerken van de pastorale eenheid te bereiken, (waartoe niemand bereid is, overigens) is deze kerk momenteel voorbestemd om het A-label te verwerven.

Beoordeling: A- KERK VOLWAARDIGE BEHOUD VOOR DE EREDIENST

ONZE-LIEVE_VROUW ONBEVLEKT ONTVANGEN

Kerk gelegen aan een drukke invalsweg en ogenschijnlijk een parochie met klein territorium...wat geenszins strookt met de realiteit. Het kerkgebouw – in zeer goede staat van onderhoud – werd voor enkele jaren voorzien van vloerverwarming. Het kerkorgel (Arnoutsorgel), is 2017 volledig gerestaureerd door orgelbouwer Pieter Vanhaecke en wordt thans als één van de beste orgels van Lier aangezien. De kerk is vlot bereikbaar (ook met openbaar vervoer) en er is een ruime parking naast en achter de kerk. Achter de kerk bevindt zich de parochiezaal en de plaatselijke school (Pullaar).

In het verleden heeft dit kerkgebouw reeds occasioneel dienstgedaan als concertzaal maar het gaat geenszins om geregelde soortgelijke evenementen.

Uiteraard doet de kerk ook dienst als repetitieruimte voor het kerkkoor.

De vlotte bereikbaarheid en de ruime parkeergelegenheid vormen een meerwaarde voor de site. De kerk (parochie) is financieel autonoom en het parochiaal verenigingsleven – ook beïnvloed door teruglopende ledenaantallen- blijft toch nog levendig genoeg.

Inzake kerkgangers kan deze kerk- net als de meeste andere- bogen op een vaste groep trouwe gelovigen, met dit onderscheid dat deze groep in de kerk van O.-L.-V.- Onbevlekt ruimer is dan in de meeste andere kerken, de zondagskerk uitgezonderd. Het zijn overigens de "eigen" gebedsleiders die de gebedsvieringen, vaak omlijst door eigen koor, verzorgen. Ook deze kerk behoort tot de zuid-cluster.

Gezien het feit dat de leidinggevende vrijwilligers kortelings de grensleeftijd (80j) zullen bereiken, kan de vraag evenwel gesteld worden op welke manier dit hiaat kan/zal opgevangen worden. Een verantwoordelijkheid van o.a. de PE.

De naastgelegen pastorie wordt actueel intern gerenoveerd.

Dit kerkgebouw is tiptop in orde en wordt actief gebruikt waarvoor het bedoeld is.

Beoordeling: A- KERK VOLWAARDIG BEHOUD VOOR DE EREDIENST

SINT-GUMMARUSKERK

Deze grote kerk bepaalt mee de skyline van de stad Lier. Het imposante gebouw werd oorspronkelijk gebouwd (- tussen 14de en 16de eeuw) als bedevaartkerk boven het gebeente van de stadspatroun Sint-Gummarus . De Sint-Gummaruskerk is een klassiek voorbeeld van Brabantse hoog gotiek. De kerk herbergt talrijke kunstvoorwerpen waaronder de brandglasramen, beelden, schilderijen, liturgische gewaden en dito vaatwerk. Principieel wordt de kerk gebruikt tussen Pasen en Allerheiligen. Tijdens de wintermaanden zijn de verwarmingskosten er logischerwijze de oorzaak van dat de kerk niet in gebruik is voor de erediensten.

En daarmee is de toon gezet. De kerk is actueel in renovatie tot medio 2029. Een teken te meer dat de rol van deze kerk er vooral een is van 'bezienswaardigheid' veel eerder dan die van wekelijks gebruikte parochiekerk...ofschoon dat eigenlijk de bedoeling is/was.

Ook in deze parochie is een terugloop van kerkgangers duidelijk waarneembaar. Sint-Gummaruskerk blijft weliswaar de 'hoofdkerk' van de stad maar ze speelt op geen enkel ogenblik de rol van zondagskerk. De grote historische waarde maakt dat de kerk veeleer behoort tot het kunstpatrimonium van de stad Lier dan dat ze fungeert als parochiekerk waarin ieder weekend (verschillende) diensten zouden plaatsvinden. Eenmaal per jaar is er een echt goed gevulde kerk en dat is t.g.v. de bedevaart mis van Sint-Gummarus gevolgd door de traditionele processie.

We nemen aan dat na de restauratie, de kerk terug zal opgenomen worden in de dienstregeling van de wekelijks vieringen maar evenmin als inde meeste andere parochies, valt er een spectaculaire toename van religieuze "belangstelling" te verwachten. De Sint-Gummaruskerk haalt een principieel A-label uit hoofde van het feit dat ze – ook voor de eredienst – maar vooral vanuit toeristisch oogpunt, geopend dient te blijven. In feite kent dit gebouw nu al een doorlopende toestand van nevenbestemming.

Gezien voorgaande en de ingrijpende restauratie, heeft het geen zin NU diepgaandere analyses te maken.

BEOORDELING: A- KERK VOLWAARDIG BEHOUD VOOR DE EREDIENST (EN HET TOERISME)

SINT-PIETERSKAPEL

Knusse kapel daterend uit 1383, gebouwd op het graf van Sint-Gummarus. Verschillende keren herbouwd en gerestaureerd. De kapel doet heden min noch meer dienst als een soort 'vervangkerk' voor de in de stellingen staande Sint-Gummaruskerk. Klein "kerkgebouw" met ook historische waarde dus. De Sint-Pieterskapel is evenmin een aantrekkingspool voor de wekelijkse vieringen. Een beperkte en eerder (heel) oudere groep gelovigen die geen uitbreiding doet vermoeden.

In de kapel hebben wel geregeld uitvaarten plaats maar die zijn in principe niet van aard om alleen daarom het 'A-label' op de kapel te kleven. Gezien het feit dat deze kleine kerk binnen afzienbare tijd (na 2029) wellicht terug zal moeten 'bijgewerkt'

worden (zie o.m. toestand sacristie) blijft ze noodgedwongen deel uitmaken van de dienstregeling van vieringen tijdens het weekend zodat deze kapel voorlopig als A-kerk gekwalificeerd wordt...terwijl strikt genomen en los van de historische waarde , dit gebouw neigt naar een C -waarde

Beoordeling: A- KERK VOORLOPIG VOLWAARDIG BEHOUD
VOOR DE EREDIENST
C- KERK TOEKOMST VOLGENDE 10/15 JAAR NOG
VERDER UIT TE KLAREN

HEILIGE FAMILIEKERK

Neogotisch gebouw dat het predicaat 'beschermd monument" toebemeten kreeg. Van effectieve bescherming is evenwel al een hele tijd geen sprake meer en dus raakt dit gebouw vooral binnenin stilaan in verval. De kerk is op meerder plaatsen aan een grondige restauratie toe (veiligheid ??) maar het ziet er naar uit dat de stad Lier – die eigenaar is niet snel tot ingrijpen zal overgaan aangezien er andere maatschappelijke projecten (terecht)voorrang genieten. Ondanks het oplapwerk, blijft het soms ronduit gevaarlijk bepaalde delen van het gebouw te betreden. De kerk aan de Berlaarsesteenweg is dus een 'geklasseerde' kerk waarlangs bovendien het pleintje (Juliapleintje)met de pastorie en de tuin een beschermd stadgezicht vormen.

De kerk heeft nog een levendig parochieteam en een functionerende kerkraad. Er zijn bovendien nog 4 leken voorgangers actief.

De geroemde kerststal in klei en papier maché, van de hand van F. Van Bosstraeten, erg druk bezocht in de kerstperiode, werd uit de kerk overgebracht naar het stadhuis. Door de stad werden al plannen betreffende nevenbestemming gemaakt – én uitgevoerd zodat het ook in die optiek duidelijk wordt dat er voor de eredienst nog slechts een kleine plaats zal over schieten.

Er wordt niet meer gedoopt in deze kerk, huwelijken behoren tot eerde zeldzame vieringen en zelfs het aantal kerkelijke uitvaarten loopt – volledig conform tendensgevoelig terug.

Het verenigingsleven is eerder beperkt maar actueel mogelijk aan een revival toe door toedoen van de buurtival-organisatie maar ook dat lijkt niet van aard te zijn de kerk als gebouw en als Godshuis, enige nieuwe vorm van leven in te blazen. (was ook niet de bedoeling van het festival..) Wellicht is het aangewezen de parochie op termijn samen te voegen met een buurtparochie, dat zal door een actief PKG en levendige kerkraad niet kunnen vermeden, misschien zelfs aangeraden worden, wil men niet dat het geheel ter ziele gaat.

De bezetting van zondagsvieringen is zeer klein en we merken dat er kerkgangers zijn die, als in deze kerk geen vieringen plaatsvinden, blijkbaar wel de weg naar andere parochiekerken vinden.

Beoordeling: B- KERK GEBRUIK WORDT VERWACHT BINNEN 5 JAAR STIL TE VALLEN

Bijlage 2: advies Kerkfabriek Sint-Gummarus

Advies Kerkfabriek Sint-Gummarus: mogelijke wijziging van de toekomstvisie voor de St-Gummaruskerk

De motivering voor dit advies komt door de grote inspanning van elke inwoner van Lier en Koningshooikt die samen uiteindelijk meer dan 25.000.000 euro zullen betaald hebben voor de restauratie van hun hoofdkerk.

Het kerkbestuur stelt voor de toekomstvisie te wijzigen van zodra de restauratie van de SINT-GUMMARUSKERK uitgevoerd zal zijn. Vanaf dan kan de SINT-GUMMARUSKERK de zondagskerk worden. De Hoogmis van 11.00 uur kan dan opnieuw zo mogelijk elke zondag daar gehouden worden. Deze regeling zal in gaan een week voor Pasen tot de viering van Sint-Hubertus. Daarna zullen de vieringen doorgaan in de Sint-Pieterskapel. De finalisering van de restauratiewerken wordt voorzien eind 2029.

Voor de heringebruikname van de St-Gummaruskerk kan de Stad Lier uitgebreid reclame maken in de Peperbus. Op die manier zal elke Lierenaar nog lang kunnen genieten van de restauratie van hun hoofdkerk waarvoor de Lierenaars zo een grote financiële inspanning hebben geleverd.

Ondertussen heeft de voorzitter van het CKB met de Burgemeester Rik Verwaest overlegd en hebben zij besloten dat de Stad Lier en de kerkfabriek van Sint-Gummarus alle formaliteiten gaan vervullen om deze "titel" aan te vragen aan onze Bisschop Johan Bonny tegen eind juni 2029.

Bijlage 3: advies kerkfabriek Heilig Hart

Laatste tijd zijn er heel wat bezoekers geweest in de Heilig Hartkerk n.a.v. concerten en andere evenementen. Zij staken hun bewondering voor het totaalconcept van deze kerk niet onder stoelen of banken: "Hier is de liturgie verkregen door de kleur en het licht".

Het is een uniek gebouw in Vlaanderen en enige vrijstaande modernistische kerk die dateert van de periode van het interbellum. Men schijnt zich in Lier daar niet van bewust te zijn, welke parel deel uitmaakt van het Liers cultureel kerkelijk onroerend patrimonium.

Een eventuele radicale herbestemming (zoveelste winkelketen?, sporthal?) zou dus op jammerlijke wijze afbreuk doen aan de vooruitstrevende visie van de architect, F. Van Reeth. Soms moeten waarderingselementen primeren boven koude cijfers of louter financieel gespin.

Daarom pleit de kerkraad, oprecht bezorgd voor de toekomst van deze kerk, om de kerk onder te brengen in categorie A (behoud eredienst, desnoods zeer beperkt) en nevenbestemming.